

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

Vergilər

№ 14 (654) ■ 17 aprel 2013

www.vergiler.az

Qiyməti: 40 qəp.

Prezident İlham Əliyev: «2013-cü il qeyri-neft sektorunun inkişafında rekord il olacaq»

Aprəl 14-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2013-cü ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

İclasda giriş nitqi ilə çıxış edən Prezident İlham Əliyev Azərbaycanda iqtisadi islahatların uğurla aparıldığını, gözəl nəticələr əldə olunduğunu, davam etdirilən islahatların 2013-cü ildə keyfiyyətə daha da böyük nəticələrə gətirib çıxaracağına inandığını və 2013-cü ilin iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunun inkişafında rekord il olacağını diqqətə çatdırmışdır.

Dövlət başçısı qeyd etmişdir ki, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi bizim üçün əsas prioritetdir. «Xüsusilə enerji sektorunda görülmüş işlər nəticəsində, demək olar ki, bütün hədəflərin təmin edilməsi şəraitində qeyri-neft sektorunun inkişafı töbi ki, prioritet olmalıdır. 2013-cü ilin birinci

rübündə iqtisadi inkişaf özünü bir daha göstərdi. Xüsusilə qeyri-neft sektorundakı inkişaf məni çox sevindirir. Bu ilin birinci rübündə ümumi daxili məhsul 3,1 faiz artmışdır. Hesab edirəm ki, bu, çox yaxşı göstəricidir. Biz bu artımı qeyri-neft sektorunun hesabına əldə etmişik. Bu ilin birinci rübündə qeyri-neft sektorunun inkişafı 11,4 faiz olmuşdur. Yəni bu, hesab edirəm ki, bugünkü Azərbaycan iqtisadiyyatını təhlil etmək üçün əsas göstərici olmalıdır».

Makroiqtisadi göstəricilərin müsbət olduğunu deyən Prezident İlham Əliyev birinci rübdə inflyasiyanın cəmi 1,2 faiz təşkil etdiyini, bu rəqəmin makroiqtisadi sabitlik üçün çox önəmli olduğunu bildirmişdir: «İnflyasiyanın aşağı səviyyədə saxlanması əlbəttə ki, insanların rifah halının yaxşılaşmasına xidmət göstərir.

Əhalinin pul gəlirləri isə təxminən 6 faiz artmışdır. Biz burada da real artımı görürük. Kənd təsərrüfatında 4 faizdən çox artım olmuşdur. Bu da çox gözəl gös-

təricidir. Valyuta ehtiyatlarımız da artmaqdadır. Baxmayaraq ki, 2013-cü ildə böyük infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi iri maliyyə vəsaiti tələb edir. Eyni zamanda, sovet dövründən qalmış əmanətlərin qaytarılması prosesi gedir. Maaşlar və pensiyaların məbləği artırılacaqdır və daim artırılır. Buna baxmayaraq, biz öz valyuta ehtiyatlarımızı yenə də artırmaqla kifayət qədər çoxdur.

Xərclər, əlbəttə ki, ölkə iqtisadiyyatının şaxələndirilməsinə xidmət göstərir. Ancaq əvvəlki dövrlərdə qarşıya hədəf qoyulmuşdur ki, biz valyuta ehtiyatlarımızı ildən-ildə artırmalıyıq və bunu edirik. Bu göstəriciyə, xüsusilə adambaşına düşən valyuta ehtiyatlarının həcminə görə Azərbaycan dünya miqyasında ön sıralardadır». Regionların sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı ikinci Dövlət Proqramının birinci rübdə uğurla icra edildiyini bildiren dövlət başçısı ötən 3 ayda 30 min iş yerinin yaradıldığını, əsas iş yerlərinin qeyri-neft sənə-

yesi və kənd təsərrüfatı sahələrini əhatə etdiyini vurğulamışdır. Sosial sahədə görülmüş işlərə toxunan Prezident İlham Əliyev ölkəmizdə yoxsulluğun azaldılması, ünvanlı sosial yardım alan vətəndaşlara dövlət tərəfindən qayğının artması ilə bağlı tədbirlərin mühüm əhəmiyyətindən danışıq, sosial proqramların icrası sayəsində insanların da yaşayış səviyyəsinin əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşacağını, ölkəmizin maddi imkanlarının güclənməsi müqabilində vətəndaşların məşğulluqun artırılacağına qeyd etmişdir: «Bu il maaşlar və pensiyalar artırılacaqdır. Hesab edirəm ki, sosialyönümlü siyasətimizin nəticələri çox müsbət olacaqdır. Sosial məsələlərin həllində əlbəttə ki, ilk növbədə, biz məcburi köçkünlərin problemlərini qeyd edirik, daim bu məsələlərlə məşğulduq. Son bir neçə ay ərzində bu istiqamətdə də çox önəmli hadisələr baş vermişdir».

Sosial infrastruktur layihələrinin icrasının sürətləndirildiyini bildiren dövlət başçısı son aylarda qaçqın və məcburi köçkünlər üçün yeni inşa olunan qəsəbələrin istifadəyə verildiyini, bu prosesə dövlətin xüsusi diqqət göstərdiyini qeyd etmişdir: «Bu yaxınlarda Masazır qəsəbəsində böyük şəhərciyin açılışını qeyd etmişik. Bir neçə gündən sonra Mingəçevirdə belə bir şəhərciyin açılışı qeyd ediləcəkdir. Bütün mənzillər yüksək keyfiyyətlə tikilmişdir, bütün infrastruktur - məktəblər, uşaq bağçaları, tibb məntəqələri, su, qaz, işıq, bütün digər infrastruktur layihələri nəzərdə tutulur. Dövlət Neft Fondundan bu il 300 milyon manat yalnız tikinti işlərinə ayrılmışdır. Artıq Prezidentin ehtiyat fondundan müəyyən məbləğ ayrılmışdır və istisna olunmur ki, gələcəkdə də, bu ilin sonuna qədər yenə də ayrılacaqdır. Biz demək olar ki, hər il köçkünlər üçün yeni bir şəhər salırıq. Bu il 20 min köçkün yeni evlərə, mənzillərə köçürüləcəkdir. Artıq yataqxanalardan köçürülmə prosesi başlamışdır, vaxtilə fin qəsəbələrində məskunlaşmış köçkünlər artıq bu il tamamilə oradan köçəcək və «fin qəsəbəsi» anlayışı «çadır şəhərciyi» anlayışı kimi birdəfəlik aradan götürüləcəkdir».

Davamı 2-ci səhifədə

Kosmos sənayesinin inkişafında yeni mərhələ

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev aprəl 15-də Fransanın «ASTRUM» şirkətinin prezidenti və baş direktoru Fransua Oku, «European Aeronautic Defence and Space» şirkətinin beynəlxalq məsələlər üzrə direktoru Jan-Pyer Talimonini qəbul etmişdir.

Görüşdə iştirak edən Fransanın ölkəmizdəki səfiri Paskal Mön-ye Azərbaycanın ilk sün peykinin orbitə buraxılmasını tarixi hadisə kimi qiymətləndirmiş və Fransa hökumətinin respublikamızın kosmos proqramlarının həyata keçirilməsinə bundan sonra da dəstək verəcəyini vurğulamışdır.

Fransua Ok rəhbərlik etdiyi şirkətin bu sahədə Avropanın ən böyük şirkətlərindən biri olduğunu vurğulayaraq, həyata keçirdikləri layihələr barədə dövlətimizin başçısına məlumat vermişdir.

Azərbaycanın ilk sün peykini orbitə buraxılmasını kosmos sənayesinin inkişafında yeni mərhələnin başlanğıcı kimi dəyərləndirən dövlətimizin başçısı göstərilən dəstəyə görə təşəkkürünü bildirmişdir. Fransanın bir çox sahələrdə ölkəmizin əsas tərəfdaşlarından biri olduğunu vurğulayan Prezident İlham Əliyev informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının inkişafı və kosmos texnologiyası sahəsində əməkdaşlığın bundan sonra da davam etdiriləcəyini ümid olduğunu qeyd etmişdir.

Azərbaycan Prezidentinin bölgələrə səfəri

Səfər zamanı ölkə başçısı bir sıra obyektlərin açılışında iştirak etmişdir

Aprəl 15-də Hacıqabul rayonuna səfərə gələn Prezident İlham Əliyev əvvəlcə ümummilli lider Heydər Əliyevin Hacıqabul şəhərinin mərkəzində ucaldılmış abidəsini ziyarət edən dövlət başçısı sonra bu ərazidəki parkda yenidən qurulan Heydər Əliyev Mərkəzi ilə tanış olmuş, Heydər Əliyev parkını gəzmişdir.

Şirvan-Muğan su kəmərinin Hacıqabul şəhərinə içməli suyun verilməsi mərasimində iştirak edən dövlətimizin başçısına məlumat verilmişdir ki, bu yeni infrastruktur Hacıqabul şəhərinin təchizatının yaxşılaşmasında mühüm rol oynayacaqdır. Bildirilmişdir ki, uzunluğu 170 kilometr olan Şirvan-Muğan su kəməri 121 kəndi, o cümlədən Sabirabadın 13 kəndini əhatə edəcəkdir. Sabirabad-Saatlı qrup su kəmərinin uzun-

luğu isə 40 kilometrdir. Layihəyə əsasən, 37 kəndin 160 mindən çox sakini təmiz içməli sudan istifadə edəəcəkdir.

Azərbaycan Prezidenti Daxili Qoşunların Hacıqabuldakı «N» sayılı hərbi hissəsinə yenidənqurmadan sonra baxış keçirmiş, aparılan islahatlar, döyüş hazırlığı, maddi-texniki təminat, hərbi qulluqçuların sosial vəziyyəti və digər proseslərlə yaxından tanış olmuşdur. Hərbi hissənin yenidən qurulması layihəsi və maketi ilə tanış olan dövlət başçısına bildirilmişdir ki, hazırda Daxili Qoşunların maddi-texniki bazasının təkmilləşdirilməsi istiqamətində mühüm işlər həyata keçirilir. Hərbi hissədə yaradılan şərait də bunun əyani nümunəsidir. Birinci mərhələdə tikilən bina və qurğuların ümumi sahəsi 7 min 674 kvadratmetrdir. Növbəti mərhələdə isə şəhərcik ərazisində 400

nəfərlik beşmərtəbəli əsgər yataqxanası, 60 mənzilli altımərtəbəli yaşayış binası, silah-sursat anbarı, 100 avtomatlaşdırılmış avtopark tikiləcəkdir. Həmçinin burada qarovul məntəqəsi, hamam və camaşırxana, qazanxana, transformator məntəqəsi, nasosxana və gözətçi qüllələrinin tikintisi nəzərdə tutulmuşdur.

Prezident İlham Əliyev Hacıqabula səfəri çərçivəsində Gilan Seramik Parkında seramik plitələr istehsalı zavodunun açılışında da iştirak etmişdir. Qeyd olunmuşdur ki, zavod Cənubi və Şimali Qafqaz, həmçinin Mərkəzi Asiya ölkələri arasında yalnız Azərbaycandır. Sahəsi 27 hektar olan müəssisənin inşasına 2009-cu ilin sonlarında başlanılmışdır. Zavodda bu sahədə dünyanın ən aparıcı şirkəti olan İtaliyanın «Sacmi» müəssisəsinin avadanlığı quraşdırılmışdır. Bu avadanlıq vasi-

təsilə beynəlxalq standartlar səviyyəsində məhsul əldə etmək mümkündür. Müəssisənin fəaliyyəti başlaması daxili bazarın həmin materiallara tələbatının ödənilməsinə həlledici rol oynayacaqdır. Bununla yanaşı, gələcəkdə məhsulların xaricə ixracı da planlaşdırılır. 19,7 min kvadratmetr qapalı sahədən ibarət olan müəssisənin yaradılmasına 40,2 milyon manat investisiya qoyulmuşdur. Müəssisənin illik xammal tələbatı 80 min ton təşkil edir. Bu tələbatın əsas hissəsi yerli xammal hesabına ödəniləcək, bəzi qatqı maddələr isə Türkiyə və Ukraynadan gətiriləcəkdir. Zavodda 500-dən çox adam daimi iş yeri ilə təmin olunmuşdur. Müəssisə ilə tanış olan Prezident İlham Əliyev Gilan Seramik Parkında inşa ediləcək daha bir is-

tehsal sahəsinin - yeni keramika zavodunun təməlini də qoyulmuşdur.

Prezident İlham Əliyev Rəncbər-Qubalı Baloğlan-«Pir-

Hüseyn» Xanəqahı avtomobil zavodunun açılışında da iştirak etmişdir.

Aprəl 16-da Prezident İlham Əliyev Mingəçevir şəhərinə gəlmişdir.

2 Vergilər Nazirliyinin xətti ilə büdcəyə 1 milyard 523 milyon 423,3 min manat vəsait daxil olmuşdur

3 Vergi borcları azalır

4 Azərbaycan İKT üzrə hesabatda irəliləyib

5 Avropa Birliyi Azərbaycana strateji iqtisadi tərəfdaş kimi yanaşır

Prezident İlham Əliyev:

«2013-cü il qeyri-neft sektorunun inkişafında rekord il olacaq»

Əvvəli 1-ci səhifədə

Sonra vergilər naziri Fazil Məmmədov çıxış edərək ulu öndər Heydər Əliyevin 90 illik yubileyinə təsadüf edən 2013-cü ilin uğurla başladığını bildirmiş, birinci rübün makroiqtisadi göstəriciləri barədə məlumat vermişdir: «Azərbaycanda strateji valyuta ehtiyatları 2013-cü ilin əvvəli ilə müqayisədə 2,6 faiz artaraq 48 milyard ABŞ dollarına çatmışdır ki, bu da 3 illik idxalın maliyyələşdirilməsi üçün kifayət edir. Bu isə iqtisadi təhlükəsizlik baxımından dünya miqyasında əhəmiyyətli göstəricilərdən biridir. 2013-cü ilin birinci rübü ərzində dövlət büdcəsinin mədaxili 131 faiz yerinə yetirilmişdir. Büdcəyə daxil olmuş 4 milyard 670 milyon manat vəsaitin 2 milyard 840 milyon manatı Dövlət Neft Fondunun, 1 milyard 524 milyon manatı Vergilər Nazirliyinin, 290 milyon manatı isə Dövlət Gömrük Komitəsinin hesabına təmin edilmişdir. Dövlət büdcəsinin xərcləri 4 milyard 515 milyon manat təşkil etmişdir. İqtisadi təsnifatı uyğun olaraq, cari ilin 3 ayı ərzində dövlət büdcəsi xərclərinin 25,8 faizi və ya 1 milyard 164 milyon manatı sosial-təyinatlı xərclərin - əməyin ödənişi fondu, təqaüd və sosial müavinətlər, dərman və ərzaq xərclərinin maliyyələşdirilməsinə ayrılmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı dövlət proqramlarının uğurlu icrası nəticəsində ölkədə makroiqtisadi göstəricilərin səviyyəsində yüksək artım əldə edilmiş, eyni zamanda bütün maliyyə mənbələri hesabına əsas kapitala qoyulmuş investisiyalar regionlarda infrastruktur, kommunal, sosial xidmət obyektlərinin tikintisinin bir neçə dəfə artmasına və xidmət sektorunda keyfiyyətin yüksəlməsinə təkan vermişdir. Regionların inkişafı, öz növbəsində, vergi daxilolmalarına da müsbət təsir göstərmişdir. Əhalinin böyük əksəriyyətinin regionlarda kənd təsərrüfatı ilə məşğul olması, ailə-kəndli təsərrüfatlarının və kəndli təsərrüfatının digər sahələrinin uzun illər vergidən azad edilməsinə baxmayaraq, regionlar üzrə daxilolmalar son 10 ildə 11,8 dəfə artmışdır. Sahibkarlıq

subyektlərinin qeydiyyat prosedurlarının sadələşdirilməsi nəticəsində 2013-cü ilin birinci rübündə 20 min 885 sayda qeydiyyatdan alınmış vergi ödəyicisinin 65,5 faizi regionların payına düşür.

Cənab Prezident, qeyri-neft sektorunun ortamüddətli perspektiv hədəfinə çatmaq istiqamətində Sizin təfərrüfatından atılan ən mühüm addımlardan biri də daxili və xarici investisiyaların təşviqi siyasətinin davam etdirilməsi, o cümlədən dövlət investisiyalarının artırılmasıdır. 2013-cü ilin birinci rübü ərzində dövlət büdcəsindən əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərinə 1 milyard 913 milyon manat və yaxud 2011-2012-ci illərin birinci rübündə üst-üstə istifadə olunmuş 1,5 milyard manat vəsaitdən 413 milyon manat və ya 27,5 faiz çox vəsait yönəldilmişdir.

Dövlət büdcəsindən ayrılmış investisiya xərcləri ilə yanaşı, ölkəmizdə yol, su təchizatı və meliorasiya, kənd təsərrüfatı, sosial və digər infrastrukturun tikintisi və yenidən qurulması üçün Azərbaycan hökuməti tərəfindən xaricdən cəlb olunmuş kredit hesabına 181 milyon manat məbləğində vəsait xərclənmişdir. Özel sektorun inkişafının sürətləndirilməsi və həmçinin iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunun prioritet sahələrinə maliyyə dəstəyinin daha da gücləndirilməsi məqsədilə 2013-cü ilin birinci rübü ərzində Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə 606 sahibkara 81,3 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir ki, bu kreditlər hesabına da 2380-dən çox yeni iş yerinin yaradılması nəzərdə tutulur. 2012-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə maliyyələşdirilmiş investisiya layihələrinin sayı 26 faiz, verilmiş güzəştli kredit vəsaitinin həcmi 65,6 faiz, yeni yaradılacaq iş yerlərinin sayı isə 11 faiz artmışdır. Güzəştli kreditlərin 50,2 faizi aqrar sahənin, 49,8 faizi isə müxtəlif sənaye sahələrinin inkişafına yönəldilmişdir. Qeyri-neft sektorunun inkişafının sürətləndirilməsi istiqamətində verdiyiniz tapşırıqların icrasının nəticəsi olaraq, respublika ərazisində yaradılan sənaye və texnologiya parklarının, idarəedici təşkilatının və operatorunun müddətsiz, bu cür parklarda fəaliyyət göstərən rezident hüquqlu şəxslər və fərdi sahibkarlar isə 7 il müd-

dətə bütün birbaşa vergiləri ödəməkdən azad edilmişdir. Sizin siyasi iradənin hesabına qəbul edilən bu dəyişikliklər xarici və yerli investorlar arasında böyük rezonans doğurmaqla, innovativ istehsal və informasiya texnologiyalarının inkişafını sürətləndirəcək, bu sahədə qabaqcıl təcrübənin iqtisadiyyatda tətbiqinə geniş şərait yaradacaqdır.

Yuxarıda qeyd edilən tədbirlərlə yanaşı, Sizin «hər bir inkişaf, nəhayət, ölkə vətəndaşlarının rifahını yüksəltməlidir» - tələbiniz əməkdaşlığının davamlı artımı, əməkdaşlarından tutulan vergilərin azaldılması istiqamətində ardıcıl olaraq həyata keçiriləcəkdir. Bu ildən gəlir vergisinin 14 faiz dərəcə ilə tutulan hissəsi 2000 manatdan 2500 manata qədər qaldırılmış, verginin yuxarı həddi isə 30 faizdən 25 faizə endirilmişdir. Görülən bu tədbirlər iş yerlərinin rəsmiləşdirilməsinə də müsbət təkan vermiş və əmək mənasibətlərinə nəzərət gücləndirilməsi ilə bağlı verdiyiniz tapşırıqlarla əlaqədar aidiyyətli dövlət orqanları ilə birgə aparılan məqsədyönlü işlərin nəticəsi olaraq, son 9 ayda 56 mindən artıq vergi ödəyicisi üzrə 190 mindən yuxarı rəsmiləşdirilməmiş iş yerləri rəsmiləşdirilmişdir. Cari ilin 1 aprel tarixinə keçmiş SSRİ Əmanət Bankının Azərbaycan Respublikası Bankının Azərbaycan Respublikası vətəndaşları olan əmanətçilərinə 589,9 milyon manat, o cümlədən bu ilin ilk 3 ayında 35,2 milyon manat məbləğində fərdi birdəfəlik ödənişlər edilmişdir».

Vergilər naziri Fazil Məmmədov dövlət qurumlarının fəaliyyətində şəffaflığın təmin edilməsi, korrupsiyaya qarşı mübarizə tədbirlərinin gücləndirilməsi məqsədilə dövlət başçısının tapşırıqlarına əsasən İKT sisteminin təkmilləşdirilməsi, xüsusilə «ASAN xidmət» şəbəkəsinin genişləndirilməsi, nağdsız əməliyyatların stimullaşdırılması və digər məsələlərlə bağlı görülən işlər barədə də danışıqlar: «Möhtərəm cənab Prezident, zati-ali-ri, artıq heç kəsə sirsir deyil ki, müstəqil Azərbaycan Respublikası Sizin rəhbərliyinizlə ortamüddətli perspektivdə qarşıya qoyulan bütün hədəflərə nail olacaq və 2020-ci ilə daha güclü və daha ibran ölkə kimi qədəm qoyacaqdır. Sizi əmin

etmək istəyirəm ki, bu yolda 2013-cü ilin də dövlətçiliyimizin uğurlu illərindən biri olması üçün üzərimizə düşən bütün vəzifələr tam şəkildə yerinə yetiriləcəkdir».

Tədbirdə çıxış edən müdafiə sənayesi naziri Yavər Camalov, səhiyyə naziri Oqtay Şirəliyev rəhbərlik etdikləri qurumların fəaliyyətini, görülmüş işlər barədə məlumat vermişdir.

Tədbirdə yekun nitqi ilə çıxış edən Prezident İlham Əliyev 2013-cü ildə görülmüş işlərlə bağlı bütün vəzifələrin müəyyənlişdirilməsinin vacibliyini bildirmişdir. Dövlət başçısı, bununla bərabər, öz həllini gözləyən məsələlərin olduğunu, bəzi istiqamətlər üzrə işlərin daha da təkmilləşdirilməsinin vacibliyini bildirmişdir: «Hesab edirəm ki, bəzi istiqamətlər üzrə əsaslı islahatlar aparılmalıdır. Biz sağlam rəqabət mühitinin tam formalaşdırılmasına nail olmalıyıq. Bu istiqamətdə böyük işlər görülmüşdür. Ancaq deyə bilmərəm ki, Azərbaycanda sağlam rəqabət tam şəkildə təmin edilə bilər. Qeyri-neft sektorumuzda 11,4 faiz səviyyəsində artım, əslində, biznes mühitinin yaxşı olduğunu göstərir. Ancaq bununla bərabər, əgər biz sağlam rəqabəti tam şəkildə təmin edə bilsək, inhisarçılığa qarşı daha da ciddi addımlar ata bilsək, əminəm ki, göstəricilərimiz daha da böyük olacaqdır. Biz rəqabət qabiliyyətli məhsulların istehsalını artırmalıyıq. Həm ixracı artırmaq, eyni zamanda, daxili bazarı da rəqabət qabiliyyətli məhsullarla təmin etmək üçün».

Prezident İlham Əliyev qarşıda duran əsas hədəflərdən biri kimi idxalın azaldılması, yerli istehsalın gücləndirilməsi, daxili bazarın rəqabət qabiliyyətli məhsullarla təmin edilməsi olduğunu qeyd etmiş, bunun üçün milli sahibkarlara və kənd təsərrüfatı mükiyyətlərinə dövlət dəstəyinin daha da artırılmasının vacibliyini diqqətə çatdırmışdır. Ölkəmizdə ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlı tədbirlərin sürətləndirilməsi, bitkiçilik, heyvandarlıq sahələrində intensiv metodların aparılması, iri fermer təsərrüfatlarının yaradılması, dövrüdə olmayan böyük torpaq sahələrinin əkinə cəlb edilməsi ilə bağlı tapşırıqlarını vermişdir. Qeyd olunmuşdur ki, bu tədbirlərin həyata keçiril-

məsi ölkədə yeni iş yerlərinin açılmasına gətirib çıxaracaq, eyni zamanda ərzaq təhlükəsizliyi tam şəkildə təmin ediləcəkdir.

Azərbaycan Prezidenti kadr hazırlığı məsələsinə də toxunaraq müasir peşəkar kadrların hazırlanmasına daha da ciddi fikir verilməsinə, gənclərin bu işlərə cəlb edilməsinə müvafiq qurumlar qarşısında qoymuşdur. Gənc ailələrin mənzil probleminin həlli üçün bir sıra tədbirlərin görülməsinin zəruri olduğunu söyləyən dövlət başçısı ipoteka kreditləşmə mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi sahəsində bir çox işlərin görülməsinə və ipotekaya ayrılan məbləğin artırılması olduğunu bildirmişdir.

Ölkəmizdə müasir idarəetmə sisteminin tətbiq olunduğunu, şəffaflığın təmin edilməsi ilə bağlı islahatların sürətləndirildiyini deyən Prezident İlham Əliyev bu tədbirlərin korrupsiyaya, rüşvətçılığa qarşı mübarizədə daha da yaxşı imkan yaradacağına inandığını vurğulamışdır: «Biz korrupsiya, rüşvətçılıq üçün mövcud olan meydanı maksimum dərəcədə daraltmalıyıq. «Elektron xidmət», «Elektron hökumət» layihələri bu istiqamətdə atılan çox önəmli addımlardır.

Məmur-vətəndaş ünsiyyətini bu istiqamətdə minimuma endirməliydir. Yəni də inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsini biz maksimum dərəcədə tətbiq etməliyik. Buna görə də Azərbaycanda İKT sektorunun inkişafına daha da böyük diqqət göstərilməlidir və göstəriləcəkdir. Son aylar ərzində bu istiqamətdə çox ciddi addımlar atılmışdır. Onların içində «ASAN xidmət»in fəaliyyətini mən qeyd etmək istəyirəm. Bu xidmət öz fəaliyyətini genişləndirir. Artıq minlərlə vətəndaş «ASAN xidmət»ə müraciət etmişdir. Biz «ASAN xidmət»in fəaliyyətini genişləndiririk. Hesab edirəm ki, bu ilin yayına qədər Bakının bütün rayonları əhatə ediləcəkdir». Dövlət başçısı sənaye sektorunda həyata keçirilən layihələrin, sənaye təxəssüslərinin yaradılması, Bakı-Ərzurum xəttinin yaradılması, infrastruktur təminatı, yol-nəqliyyat, enerji, turizm sektorunda davam etdirilən tədbirlərin və regional layihələrin əhəmiyyətini barədə də danışıqlar.

Azərbaycan-Litva biznes forumu keçirilmişdir

Aprəl 9-da İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin dəstəyi, Azərbaycanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Fondunun təşkilatçılığı ilə Azərbaycan-Litva biznes forumu keçirilmişdir.

Tədbirdə hər iki ölkəni təmsil edən rəsmi şəxslərlə yanaşı, təhsil, tikinti, maliyyə, İKT, bərpa olunan enerji, ətraf mühitin mühafizəsi, logistika və s. sahələrdə fəaliyyət göstərən 100-dən çox iş adamı iştirak etmişdir.

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi inkişaf naziri Şahin Mustafayev ölkəmizin Avropa Birliyi ilə əməkdaşlığın genişləndirilməsinə böyük önəm verdiyini diqqətə çatdırmış, Litva ilə ikitərəfli əlaqələrin uğurlu inkişaf etdiyini, ölkələr arasında əlaqələrin qarşılıqlı dostluq və hörmət prinsipləri üzərində qurulduğunu vurğulamışdır.

Bildirilmişdir ki, Azərbaycan ilə Litva arasında iqtisadi sahədə əməkdaşlığın inkişafında ötən ilin aprel ayında Bakıda 2-ci iclası keçirilmiş Hökumətlərarası Komissiya-nın fəaliyyəti də xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Nazir Şahin Mustafayev Azərbaycan ilə Lit-

va arasında tikinti, kənd təsərrüfatı, İKT, bərpa olunan enerji, turizm və s. sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsi, qarşılıqlı investisiya qoyuluşu üçün böyük imkanların olduğunu diqqətə çatdırmış, iki ölkə arasında keçirilən biznes forumunun yeni əməkdaşlıq imkanlarının yaranmasına, iş adamları arasında mövcud əlaqələrin genişlənməsinə, ikitərəfli ticarət əlaqələrinin inkişafına müsbət töhfə verəcəyini vurğulamış, iş adamlarını fəal əməkdaşlığa dəvət etmişdir.

Litvanın Baş naziri Algirdas Butkevičius Azərbaycan iqtisadiyyatının əldə etdiyi nailiyyətləri yüksək qiymətləndirərək, iki ölkə arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsinin vacib olduğunu bildirmişdir. O qeyd etmişdir ki, 2012-ci ildə Azərbaycan və Litva arasında ticarət dövriyyəsi əvvəlki ilə nisbətən 34% artaraq 49 mln. dollar təşkil edib. Litvadan ixrac olunan malların həcmi 52% artaraq 45 mln. dollara çatıb. Baş nazir bildirmişdir ki, bu göstəricini artırmaq üçün lazımi perspektiv və imkanlar mövcuddur. A.Butkevičius onu da demişdir ki, Litva ərzaq sənayesi, İKT və toxuculuq sənayesi kimi sahələrdə böyük təcrübəyə malikdir və

Azərbaycanla bu sahələrdə əməkdaşlıq etməkdə maraqlıdır: «Litva ilə sıx əməkdaşlıq Azərbaycan üçün əhəmiyyətli 500 mln. olan Avropa Birliyində yeni bazarlar açmağa imkan verir».

Tədbirdə Azərbaycanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Fondunun (AZPROMO) rəhbəri Rüşad Məmmədov Azərbaycanın biznes və investisiya mühitinə, Litvanın Xarici İşlər Nazirliyinin xarici iqtisadi əlaqələr şöbəsinin müdiri müavini Rejmantas Yablonskis ölkəsinin iqtisadi imkanlarına dair təqdimatlarla çıxış etmişdir.

Biznes forumu iş adamları arasında ikitərəfli görüşlərlə davam etmişdir.

Qeyd edilmişdir ki, Azərbaycan-Litva biznes forumu ölkəmiz üçün mühüm bir hadisə ilə - Bakıda keçirilən Davos İqtisadi Forumu ilə üst-üstə düşmüşdür. Bu da tədbirin əhəmiyyətini artırmasına təsir etmiş, işgüzar dairələrin ölkəmizin investisiya potensialı barədə daha çox məlumat almasına imkan vermişdir.

Azərbaycan Avropa İttifaqının üzvü olan Litva Respublikası ilə əlaqələrin intensivləşdirilməsində, bütün sahələrdə ikitərəfli münasibətlərin dərinləşdirilməsində maraqlıdır. Bu iki dövlət arasında əməkdaşlığın daha da gücləndirilməsində hökumətlərarası komissiya-nın mühüm rolu vardır: bu komissiya-nın aktiv fəaliyyəti nəticəsində son bir neçə ildə ölkələrimiz arasında iqtisadi və mədəni sahələrdə əlaqələr nəzərəcarpa-raq dərəcədə intensivləşmişdir. Komissiya-nın iki dəfə geniş tərkibdə iclasları keçirilmiş, həmsədrələr potensial imkanların səfərbər edilməsi, xüsusilə iqtisadi əlaqələrin genişləndirilməsi üçün söylərin artırılması, hər iki ölkə investorlarının qarşılıqlı səfərlərinin təşkilı, işgüzar forumların keçirilməsi, ölkələrin sərmayə imkanlarının geniş təbliğ olunması ilə bağlı razılığa gəlmələri. Bakıda keçirilən forum da məhz bu məqsədlərə xidmət edirdi.

Vergilər Nazirliyinin xətti ilə büdcəyə 1 milyard 523 milyon 423,3 min manat vəsait daxil olmuşdur

2013-cü ilin yanvar-mart aylarında Vergilər Nazirliyi tərəfindən dövlət büdcəsinə vergi daxilolmalarının həcmi 1 milyard 523 milyon 423,3 min manat təşkil etmişdir. Bu məbləğin 36,1%-i mənfəət vergisinin, 24,8%-i əlavə dəyər vergisinin, 12,7%-i fiziki şəxslərin gəlir vergisinin, 8,3%-i aksizlərinə, 18,1%-i isə digər vergilərin payına düşür.

Qeyri-neft-qaz sektorunu üzrə büdcəyə 839 milyon 183,9 min manat vəsait daxil olmuşdur.

Yanvar-mart aylarında respub-

lika üzrə 20 min 885 vergi ödəyicisi qeydiyyatdan alınmışdır. 2011-ci ilin iyul ayının 1-dən cari ilin aprel ayının 1-dək 69 min 90 nəfər fiziki şəxs elektron qaydada qeydiyyatdan keçmişdir. 1 aprel 2013-cü il tarixə qeydiyyatdan vergi ödəyicilərinin ümumi sayı 500 min 81 olmuşdur.

2013-cü ilin birinci rübü ərzində respublika üzrə elektron formada göndərilmiş bəyannamələrin xüsusi çəkisi 91,6% təşkil etmişdir.

Aksiz markaları ilə markalanmamış mallar aşkar edilmişdir

Bu günlərdə Vergilər Nazirliyi yanında Vergi Auditi Departamenti tərəfindən Bakı şəhəri ərazisində aksiz markaları ilə markalanmamış malların aşkar edilməsi məqsədilə saxlanılması və ya istehsal binasının hüduqlarından kənar çıxarılması faktlarının aşkar edilməsi üzrə operativ vergi nəzarəti tədbirləri keçirilmişdir.

Nəzarət tədbiri ilə əhatə olunmuş 255 obyektə 96-da qanun pozuntusu müəyyən olunmuşdur. Belə ki, operativ vergi nəzarəti tədbirləri zamanı 12 min 12 manat məbləğində 991 ədəd aksiz markaları ilə markalanmamış alkoqollu içki və 779,7 manat məbləğində 480 ədəd tütün məmulatı, ümumilikdə 12 min 791,9 manat məbləğində 1471 ədəd aksiz mar-

kası olmayan mal aşkar edilmişdir. Yol verilmiş qanun pozuntuları sənədləşdirilmiş və aşkar edilmiş aksiz markası olmayan mallar obyektlərdən müvafiq qaydalara uyğun olaraq götürülmüşdür.

Reydlər zamanı 77 obyektə alkoqollu içkilərin və tütün məmulatının satışı ilə məşğul olmaq üçün xüsusi razılığın (lisenziyanın) alınmadığı müəyyən edilmişdir. 4 vergi ödəyicisinin obyektində aksiz markası olmayan 395 ədəd, ümumilikdə 4 min 282,0 manat məbləğində xeyli miqdarda mallar aşkar edilmiş və həmin malların satışını həyata keçirən şəxslərin əməllərində Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 213-1.1.-ci maddəsində nəzərdə tutulan cinayət əlamətləri olduğuna görə toplanmış yoxlama materialları Vergilər Nazirliyi yanında Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamenti-nə göndərilmişdir.

Xüsusi rejimli vergi xidməti

Bu xidmətin əhatə etdiyi müəssisələr tərəfindən dövlət büdcəsinə ödənilən vəsaitlərin məbləği artır

Ölkədə həyata keçirilən uğurlu vergi siyasəti nəticəsində büdcə gəlirlərinin formalaşmasında vergi daxilolmalarının xüsusi çəkisi əhəmiyyətli dərəcədə artmaqdadır. Vergilər Nazirliyinin qarşısında qoyulan proqnoz-tapşırıqların yerinə yetirilməsində Xüsusi rejimli vergi xidməti departamenti müstəsna rol oynayır. Müsahibimiz departamenti rəisi Zaur Fətizadədir.

- Zaur müəllim, Vergilər Nazirliyi yanında Xüsusi Rejimli Vergi Xidməti Departamentinin fəaliyyətini rəqəmlərlə necə səciyyələndirə bilərsiniz?

Xüsusi Rejimli Vergi Xidməti Departamentində qeydiyyata olan vergi ödəyicilərinin respublika iqtisadiyyatında əhəmiyyətli xüsusi çəkiyə malik olan hasilat, sənaye, rabitə, nəqliyyat, tikinti-quraşdırma müəssisələrini əhatə etdiyini nəzərə alsaq, dövlət büdcəsinin mədaxil hissəsinin formalaşmasında iri vergi ödəyiciləri və xüsusi vergi rejimli müəssisələrə aparılan işlər və onların üçün yüksək seviyyədə vergi xidmətinin təşkilati prioritet vəzifələrdəndir.

Xüsusi Rejimli Vergi Xidməti Departamenti tərəfindən dövlət büdcəsinə 2012-ci il üzrə 4 mlrd. 267,2 milyon manat proqnoza qarşı 4 mlrd. 377,7 milyon manat vəsaitin ödənilməsi təmin edilmişdir ki, bu da proqnozun 102,6% yerinə yetirilməsi deməkdir. Keçən il Vergilər Nazirliyi üzrə daxilolmaların 72,7%-i məhz bu departamentin üzərinə düşmüşdür.

İqtisadi göstəricilərə istinadən qeyd etmək olar ki, son iki ildə ümumi daxili məhsulun artımı strateji məqsədlərə uyğun olaraq, tamamilə qeyri-neft sektorunun hesabına formalaşmışdır. 2012-ci ildə qeyri-neft sektoru üzrə real artım 9,7% olmuş, ümumi daxili məhsulda payı isə 3,9 bənd artaraq 52,7% təşkil etmişdir. Bu dövrdə departament üzrə qeyri-neft-qaz sektoru sahəsində daxilolmalar 1 mlrd. 638,8 milyon manat təşkil etmişdir ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə 17,7% çoxdur.

ÜDM-in 2011-ci ildə 0,1%, 2012-ci ildə isə 2,2% artımı fonunda departament üzrə vergi daxilolmalarında müvafiq olaraq 26,4% və 9,6%; qeyri-neft sektoru üzrə ÜDM-in 2011-ci ildə 9,4%, 2012-ci ildə isə 9,7% artımı fonunda bu sektorda vergi daxilolmalarında müvafiq olaraq 14,0% və 17,7% artım qeydə alınmışdır. Müsbət tendensiya 2013-cü ilin 1-ci rübündə də davam etmişdir.

Belə ki, bu dövrdə departament qarşısında qoyulan proqnoz 5,1%, o cümlədən qeyri-neft sektoru üzrə 6,9% artıqlaması ilə icra edilmişdir. Xüsusi rejimli müəssisələr tərəfindən dövlət büdcəsinə 316,6 mln. manat mənfəət vergisi ödənilmişdir ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 21 mln. manat artım deməkdir.

- Xüsusi vergi rejimli müəssisələrə vergi nəzarəti hansı qaydada həyata keçirilir?

- Qanunvericilikdə təsbit olunmuşdur ki, vergi nəzarəti vergi orqanlarının vergilərin tam və vaxtında yığılmasını təmin etmək məqsədilə vergi ödəyicilərinin və vergitutma obyektlərinin uçotuna, habelə vergi qanunvericiliyinə riayət olunmasına vahid və kompleks nəzarət sistemidir.

Xüsusi vergi rejimli müəssisələrdə vergi nəzarətinin fərdləşdirici xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, bu nəzarət Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsi ilə yanaşı, hasilatın pay bölgüsü haqqında sənədlərin (HPBS) verqiyoma maddəsinə və həmin sənədlərə əsasən qəbul edilmiş mənfəət vergisi, əlavə dəyər vergisi, əməkdaşların vergiyə cəlb edilməsi və digər vergilər üzrə protokollara uyğun olaraq aparılır.

Xüsusi vergi rejimində HPBS-lər çərçivəsində fəaliyyət göstərən əməliyyat və podrat şirkətlərinə malların təqdim edilməsi, iş və xidmətlərin göstərilməsi ilə məşğul olan yerli və xarici subpodratçı şirkətlərdə aparılan yoxlamalar zamanı gəlir və xərclərin müəyyən edilməsinin, ödəmə mənbəyində vergilərin tutulmasının, yerli və xarici əməkdaşlara hesablanmış əməkhaqqı məbləğlərindən gəlir vergisinin hesablanması üzrə müvafiq olaraq 26,4% və 9,6%; qeyri-neft sektoru üzrə ÜDM-in 2011-ci ildə 9,4%, 2012-ci ildə isə 9,7% artımı fonunda bu sektorda vergi daxilolmalarında müvafiq olaraq 14,0% və 17,7% artım qeydə alınmışdır. Müsbət tendensiya 2013-cü ilin 1-ci rübündə də davam etmişdir.

Departament üzrə qeydiyyata olan 271 xüsusi vergi rejimli müəssisə tərəfindən təqdim edilmiş vergi bəyannamələrinin kameral yoxlanılması nəticəsində 2012-ci

ildə büdcəyə əlavə olaraq 18,8 milyon manat, o cümlədən əməkdaşların gəlir vergisi üzrə 11,1 milyon manat, mənfəət vergisi üzrə 7,3 milyon manat, digər vergilər üzrə 0,4 milyon manat vəsait ödənilmişdir. Hesablanmış əlavə vəsaitin 2,2 milyon manatı büdcəyə ödənilmiş, qalan məbləğ isə vergi ödəyicilərinin artıq ödəmələri hesabına əvəzləşdirilmişdir.

Ötən il ərzində departament tərəfindən aparılmış səyyar vergi yoxlamaları ilə ümumilikdə 19,8 milyon manat məbləğində əlavə vəsait hesablanmışdır ki, bu da bir yoxlama ilə büdcəyə orta hesabla 431 min manat əlavə vəsaitin hesablanması deməkdir.

Əlavə vəsaitlərdən 12,1 milyon manatı HPBS çərçivəsində fəaliyyət göstərən əməliyyat və podrat şirkətləri üzrə, qalan 7,8 milyon manatı isə şirkətləri mal, iş və xidmətlərə təchiz edən yerli və xarici subpodratçılar üzrə hesablanmışdır.

Qeyd etməliyəm ki, Vergi Məcəlləsindən fərqli olaraq, HPBS-lərdə zərərlərin növbəti illərə məhdudlaşdırılması təchiz edilmiş zərərli əşyaların qaytarılması və podrat şirkətlərinə malların təqdim edilməsi, iş və xidmətlərin göstərilməsi ilə məşğul olan yerli və xarici subpodratçı şirkətlərdə aparılan yoxlamalar zamanı gəlir və xərclərin müəyyən edilməsinin, ödəmə mənbəyində vergilərin tutulmasının, yerli və xarici əməkdaşlara hesablanmış əməkhaqqı məbləğlərindən gəlir vergisinin hesablanması üzrə müvafiq olaraq 26,4% və 9,6%; qeyri-neft sektoru üzrə ÜDM-in 2011-ci ildə 9,4%, 2012-ci ildə isə 9,7% artımı fonunda bu sektorda vergi daxilolmalarında müvafiq olaraq 14,0% və 17,7% artım qeydə alınmışdır. Müsbət tendensiya 2013-cü ilin 1-ci rübündə də davam etmişdir.

- Cari ilin əvvəlində Vergi Məcəlləsinə edilmiş dəyişikliklərə əsasən, 13-cü maddəyə iri vergi ödəyicilərinin və xüsusi vergi rejimli müəssisələrin müəyyən olunması meyarları əlavə edilmişdir. Bu dəyişiklikliyin əsas məqsədi nədir?

- Məlum olduğu kimi, Vergi Məcəlləsinə edilmiş son dəyişikliklərdən əvvəl iri vergi ödəyicilərinin və xüsusi rejimli müəssisələrin müəyyən olunması meyarları əlavə edilmişdir. Bu dəyişiklikliyin əsas məqsədi nədir? - Məlum olduğu kimi, Vergi Məcəlləsinə edilmiş son dəyişikliklərdən əvvəl iri vergi ödəyicilərinin və xüsusi rejimli müəssisələrin müəyyən olunması meyarları əlavə edilmişdir. Bu dəyişiklikliyin əsas məqsədi nədir? - Məlum olduğu kimi, Vergi Məcəlləsinə edilmiş son dəyişikliklərdən əvvəl iri vergi ödəyicilərinin və xüsusi rejimli müəssisələrin müəyyən olunması meyarları əlavə edilmişdir. Bu dəyişiklikliyin əsas məqsədi nədir?

her ilin sonuna qalır dəyəri 1 mln. 100 min manatdan, əvvəlki üç ildə orta illik dövriyyəsi (ƏDV-siz) 550 min manatdan və son üç vergi ilində müəssisə tərəfindən vergi qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş vergi və digər ödənişlərin hesablanmış məbləği hər ildə 198 min manatdan çox olduqda həmin ödəyicilər iri vergi ödəyicilərinə aid edilir. Bundan başqa, qanunvericiliyə uyğun olaraq, inhisarçı subyektlərə aid olunan vergi ödəyiciləri və onların tabeliyindəki müəssisə və təşkilatlar iri vergi ödəyiciləri hesab edilirdilər.

Son illərdə ölkədə aparılan uğurlu iqtisadi siyasət nəticəsində əldə olunan müsbət göstəricilər vergi ödəyicilərinin biznes sahələrinin genişlənməsinə və onların maliyyə-iqtisadi göstəricilərinin yüksəlməsinə gətirib çıxarmışdır ki, bu da, öz növbəsində, 2004-cü ildə həmin dövrdə mövcud olmuş iqtisadi göstəricilər əsasında müəyyən edilmiş meyarların iqtisadiyyatın hazırkı durumuna uyğunlaşdırılmasını zəruri etmişdir.

Bu səbəbdən də Vergi Məcəlləsinə iri vergi ödəyicilərinin və xüsusi vergi rejimli müəssisələrin müəyyən edilməsi meyarları artırılmış və məcəllənin 13-cü maddəsinə əlavə edilmişdir. Bu dəyişiklik qanunvericiliyin sistemləşdirilməsi və vergi ödəyicilərinin vergi qanunvericiliyinin təbii imkanlarının genişləndirilməsi, vergi hüquq münasibətlərinin tənzimlənməsinin vergi ödəyicilərinin marağına uyğun daha səmərəli təşkil məqsədlərinə xidmət edir.

Vergi münasibətlərini tənzimləyən normaların vahid normativ aktda cəmləşməsi ondan istifadəni daha da asanlaşdırır.

- İnzibatçılığın təkmilləşdirilməsi üzrə prioritet istiqamətlərdən biri olan e-auditin təbiiqə ilə bağlı nə deyə bilərsiniz?

- Bildiyiniz kimi, ölkəmizdə e-auditin təbiiqə Niderland Krallığının Vergi Administrasiyası ilə birgə həyata keçirilir və Avropa Qonşuluq Siyasəti çərçivəsində qəbul edilmiş «Avropa İttifaqı Azərbaycan Fəaliyyət Planı»ndan vergi sahəsində irəliləyən öhdəliklərin icrası məqsədini daşıyır. Layihə «Kompüter əsaslı audit sistemi sahəsində Azərbaycan Respublikasına dəstəyini göstərilməsi» Tvinning layihəsi çərçivəsində aparılır. E-auditin təbiiqə iki aspekt: həm vergi inzibatçılığı, həm

də vergi nəzarəti üzrə təkmilləşməyə şərait yaradır. Bu sahədə zəruri hüquqi bazanın hazırlanması, program təminatı paketinin seçilməsi, məlumat bazasının yaradılması, metodologiyanın hazırlanması kimi mərhələlər artıq yekunlaşmışdır. Vergi Məcəlləsindəki məlumatların elektron formada təqdim edilməsi barədə vergi ödəyicilərinin öhdəliklərini müəyyən edən dəyişikliklər artıq qüvvəyə minmiş, vergi orqanlarının 3-cü şəxslərdən zəruri məlumatları tələb etmək hüququ təsbit olunmuşdur. Hazırda layihənin altıncı komponenti olan «E-audit sisteminin təbiiqə» mərhələsi icra olunur. Bu mərhələ 2012-ci ilin iyul ayında başlanılmışdır və artıq birbaşa səyyar vergi yoxlamaları gedişində təbiiqə edilir.

Qeyd etmək istəyirəm ki, e-audit layihəsi Xüsusi Rejimli Vergi Xidməti Departamenti üçün çox böyük əhəmiyyətə malikdir. Ona görə də 5 əməkdaşımız həm treninq prosesinə, həm də layihənin komponentlərinin icrasına fəal şəkildə cəlb edilmişlər. Artıq e-auditin təbiiqə məqsədi ilə şirkətlər seçilmişdir. Bundan başqa, e-auditin səmərəli təbiiqə ilə bağlı departamentdə geniş müzakirələr aparılaraq prosesin icrası ilə bağlı əldə olunmuş biliklər əsaslanan tövsiyələr, testlər hazırlanmış, skriptlər tərtib olunmuşdur. Hazırda departamentdə işləyən digər yoxlayıcılara ACL proqramının (e-audit) əsaslarının öyrənilməsi və mənimlənməsi istiqamətində məşğələlər keçirilir.

Məlumat üçün bildirim ki, e-auditin təbiiqə ilə aparılmış səyyar vergi yoxlamaları üzrə nəticələr müsbət olmuşdur: adam-saat göstəricisi 40% azalmaqla, yəni səyyar vergi yoxlamalarına sərf edilən vaxt qənaət olunmaqla əlavə hesablanmış məbləğ 3 mln. 421,71 min manat təşkil etmişdir ki, bu da 36,5% artım deməkdir.

E-audit müəsis informasiya texnologiyalarının audit prosesində istifadə olunması ilə məhdudlaşmış, audit prosesində yeni yanaşmaların icrası yaradır. Vergi ödəyicisi və vergi orqanı vergilərin ödənilməsi ilə bağlı inzibati yükü azaldılması məqsədi ilə elmi-statistik seçimi təbiiqə etməklə azsaylı sənədlərin yoxlanması sayəsində təxmin edilən vergidən yayınma məbləğini qiymətləndirə bilərlər.

Müsahibəni hazırladı: Arzu İBRAHİMOVA

Akif Musayev

Azərbaycan Respublikası
Vergilər Nazirliyinin
Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar
Baş İdarəsinin rəisi

Rakurs

İqtisadiyyatın stimullaşdırılması: vergi tətilləri

İqtisadiyyatın dinamik və effektiv inkişaf etməsi ona müxtəlif mənbələrdən (dövlət büdcəsindən, yerli büdcədən, yerli özəl və xarici şirkətlərdən, fiziki şəxslərdən) qoyulan investisiya qoyuluşlarının həcmindən çox asılıdır. İnteraksiya qoyuluşları müxtəlif istiqamətlərə, o cümlədən istehsal güclərinin genişləndirilməsinə, mövcud istehsal bazasının müasir tələblərə uyğun olaraq yenidən qurulmasına və ya yeni istehsal sahələrinin yaradılmasına yönəldilə bilər ki, bu da ilk növbədə investisiyaların qorunması və stimullaşdırılması ilə bağlı dövlətin həyata keçirdiyi iqtisadi siyasətə uyğun baş verir.

Təcürbədə investisiya qoyuluşlarının dövlət tərəfindən stimullaşdırılmasında istifadə olunan müxtəlif iqtisadi alətlərdən ən başlıcası vergi stimullarının verilməsi ilə bağlıdır. Vergi stimullarının verilməsi investisiya qoyuluşu proseslərinin genişlənməsinə müsbət təsir göstərərək, maliyyə resurslarının və ictimai məhsulun artırılmasına şərait yaradır. Vergi praktikasında və nəzəriyyəsində investisiya qoyuluşlarına vergi stimullarının verilməsinin müxtəlif üsulları var: vergi tətilləri, vergi kreditləri, investisiya güzəştləri, sürətli amortizasiya, vergi dərəcələrinin aşağı salınması, dolayısı vergi stimulları və s. Bunlardan təcürbədə ən geniş yayılan vergi tətillərinin verilməsidir.

Vergi tətillərinin verilməsi vergi ödəyicilərinin müəyyən müddətə vergilərdən azad olmasını nəzərdə tutur. Bu yolla vergidən azadolma bütün vergi ödəyiciləri və ya onların müəyyən kateqoriyası üzrə məhdud zaman intervallında verilə bilər. Vergi tətilləri, adətən, yeni yaradılmış fəaliyyət sahələrinin dəstəklənməsi və ya inkişaf etdirilməsi prioritet sayılan fəaliyyət növlərini həyata keçirən müəssisələrə əlverişli iqtisadi şəraitin yaradılması üçün verilir.

İlk baxışdan vergi tətillərinin verilməsi mexanizmi və onun inzibatçılığı sadə görünə bilər, nəzəriyyədə vergi müəssisələri tərəfindən onun üstün və çatışmayan cəhətləri vurğulanır.

Çatışmayan cəhətlərdən ən başlıcası odur ki, vergi tətillərinin verildiyi dövr ərzində dövlət xəzinəsi birbaşa itkilərə məruz qalır və güzəştli vergi ödəyicilərinin gəlirlərinin artmasına baxmayaraq, bunun dövlət xəzinəsinin gəlirlərinə heç bir təsiri olmur. Bundan başqa, müəssisələrin fikrincə, vergi ödəyiciləri istənilən yolla vergi tətili müddətlərinin uzadılmasına nail olmağa çalışırlar ki, bu da onlarda böyük məbləğdə vergilərdən yayınmağa meyilliliyin artmasına gətirib çıxara bilər.

Qeyd olunanlarla yanaşı, vergi tətillərinin üstün cəhətləri nəzərə alınmaqla onunla bağlı ümumi yanaşmalar da formalaşmışdır. Bunlara aşağıdakıları aid etmək olar:

- vergi tətillərinin kiçik və orta sahibkarlığın inkişafında əhəmiyyətli rolu vardır;
- vergi tətilləri vergilərlə yanaşı, gömrük ödənişləri üzrə verildikdə daha səmərəli olur;
- vergi tətillərinə nəzarət dəqiq kriteriyalar əsasında aparılmalıdır;
- vergi tətilləri təkə yeni yaradılan müəssisələrə deyil, həm də yeni fəaliyyət sahələri açmış müəssisələrə verilməlidir;
- vergi tətillərinin innovasiyaları təbiiqə edən müəssisələrə daha çox verilməsi önəmlidir.

Azərbaycanda həyata keçirilən iqtisadi islahatların əsas məqsədlərindən biri sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişaf etdirilməsi, investisiya qoyuluşlarının və innovasiyaların stimullaşdırılması ilə bağlıdır. Bunun üçün müasir iqtisadi alətlərdən, o cümlədən vergi tətillərindən geniş istifadə olunur.

Azərbaycanda vergi tətillərinin verilməsi ilə bağlı qəbul edilmiş qanunlara «Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılara müddətli vergi güzəştlərinin verilməsi haqqında» (1 yanvar 2014-cü il tarixədək qüvvədədir), «Banklar və digər kredit təşkilatları tərəfindən əhalinin əmanətləri üzrə ödənilən faiz məbləğlərindən, habelə investisiya qiymətli kağızları üzrə dividend və faizlərdən gəlir vergisinin tutulması üzrə güzəştlərin müəyyən edilməsi haqqında» (1 yanvar 2010-cu il tarixədək qüvvədədir), «Banklar və digər kredit təşkilatları tərəfindən fiziki şəxslərin əmanətləri üzrə ödənilən faizlərin gəlir vergisindən azad edilməsi haqqında» (1 yanvar 2014-cü il tarixədək qüvvədədir), «Bankların, sığorta və təkrar sığorta şirkətlərinin kapitallaşma səviyyəsinin artırılmasının stimullaşdırılması haqqında» (1 yanvar 2012-ci il tarixədək qüvvədədir), «Bankların, sığorta və təkrar sığorta şirkətlərinin mənfəətinin nizamnamə kapitalının artırılmasına yönəldilmiş hissəsi 3 il müddətinə mənfəət vergisindən azad edilməsi» qanunları aiddir.

Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə 1 yanvar 2013-cü il tarixindən edilmiş dəyişikliklərdə də vergi tətillərinin verilməsi ilə bağlı maddələr öz əksini tapmışdır. Bu dəyişikliklər ölkə ərazisində sənaye və texnologiya parklarının inkişaf etdirilməsinin gücləndirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin fərman və sərəncamları ilə yaradılmış sənaye parklarında sahibkarlıq fəaliyyətinə verilən müddətli vergi güzəştlərini əhatə edir.

Vergi Məcəlləsinə əsasən, sənaye və texnologiyalar parklarında sahibkarlıq fəaliyyəti göstərən fiziki şəxslər gəlir vergisindən, sənaye və texnologiyalar parklarının rezidenti olan hüquqi şəxslərin gəlirləri mənfəət vergisindən, parklardakı fəaliyyət üçün gətirilən texnoloji avadanlıqlar idxalda ƏDV-dən, parkların rezidenti olan hüquqi və fiziki şəxslər parklardakı əmlak və istifadə edildikləri torpaqlara görə əmlak və torpaq vergilərindən 7 il müddətinə azad edilmişdir.

İllik vergi bəyannamələri...

Vergi Məcəlləsinə əsasən, hər ilin yanvar-mart ayları ayrı-ayrı tədiyyələr üzrə bəyannamə və hesabatların vergi orqanlarına təqdim edilən dövrü hesab olunur. Bəyannamələrinin vaxtında təqdim edilməsi ilə yanaşı, Vergi Məcəlləsinə edilmiş əlavə və dəyişikliklərin də 01.01.2013-ci il tarixdən qüvvəyə mindiyini nəzərə alaraq, cari il əvvəlindən etibarən vergi orqanları tərəfindən geniş məlumatlandırma və izahat işləri aparılmış, vergi ödəyiciləri ilə görüşlər keçirilmişdir.

Cari ilin yanvar-mart aylarında ümumilikdə vergi orqanları üzrə vergi ödəyiciləri ilə 264 görüş və treninq keçirilmiş, 2 min 759 vergi ödəyicisinə ünvanlı xidmət göstərilməmiş, vergi orqanlarında 23 min 224, xidmət mərkəzlərində 29 min 34 vergi ödəyicisi qəbul edilərək onlara aidiyyətli xidmətlər göstərilməmişdir.

2012-ci ilin yekunlarına görə müzdlü işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan illik vergi bəyannamələrinin 96,2%-i, mənfəət vergisi bəyannamələrinin 95,1%-i, gəlir vergisi bəyannamələrinin 97,8%-i, yol vergisi bəyannamələrinin 94,3%-i, əmlak vergisi bəyannamələrinin 90,3%-i vaxtında təqdim edilmişdir.

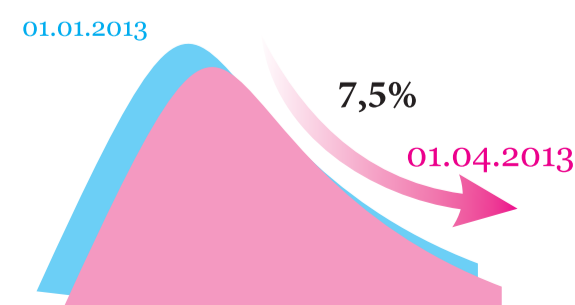
Hesabat dövrünün yekunları üzrə yanvar-mart aylarında təqdim edilməli olan 312 min 91 bəyannamənin 96,8%-i vaxtında təqdim edilmiş, onlardan 94,3%-i elektron formada olmuşdur.

Vergi borcları azalır

Vergi proqnozlarının icrası və vergi daxilolmalarının dövlət büdcəsinə alınması istiqamətində görülmüş tədbirlər nəticəsində 2013-cü ilin ilk rübü ərzində vergi borclarının məbləğində azalma tendensiyası davam etmişdir: 60238 borclu vergi ödəyicisi üzrə qanun əsasında aparılmış tədbirlər nəticəsində 56815 (94,3%) borclu vergi ödəyicisinin borcları tamamilə ləğv edilmişdir.

Vergi orqanları tərəfindən borclu vergi ödəyicilərinin dövlət büdcəsinə yaranmış borclarının ödənilməsinin təmin edilməsi məqsədilə əmlakların siyahıya alınması barədə 14791 qərar açılmış, bunlardan

2013-cü ilin 1-ci rübündə vergi borclarının dinamikası

13613-ü (92,0%-i) borclar ləğv edildiyinə görə bağlanmışdır.

Hüquqi şəxslərdə təsisçi (payçı) kimi çıxış etmələri müəyyən edilən fiziki şəxslərin borclarının hüquqi şəxslərdəki paylarından tutulması istisnaqatı üzrə əvvəlki dövrlərdə 57 fiziki şəxsin borc məbləğinin hüquqi şəxsdəki təsis payından tutulması məqsədilə verilmiş iddialardan 9-u üzrə müvafiq məhkəmə qətnaməsi çıxarılmış, 10-u üzrə iddialar qaldırılanaq borc məbləği ödənilmiş, 1-i üzrə isə borclar məhkəməyə iddia verildikdən sonra ödənilmədən müvafiq qərardad çıxartılmışdır. Eyni zamanda, hüquqi şəxslərdə təsisçi (payçı) kimi çıxış etmələri müəyyən edilən 538 borclu fiziki şəxslə aparılan müvafiq tədbirlər nəticəsində ümumilikdə 222,5 min manat məbləğində borcun dövlət büdcəsinə ödənilməsi təmin edilmişdir.

Vergi orqanları tərəfindən görülmüş tədbirlər nəticəsində ilin ilk rübü ərzində borc məbləği ilin əvvəli ilə müqayisədə 7,5%, 2012-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə isə 16,3% azalmışdır.

Hüquq məsləhətxanamız

Samira Musayeva

Azərbaycan Respublikası
Vergilər Nazirliyinin Hüquq idarəsinin rəisi
vergi ödəyicilərinin suallarına cavab verir.

Təsərrüfat subyektlərinin vergi orqanında uçota alınması

İstifadə etdiyim təsərrüfat subyektini vergi orqanında hansı şərtlərlə uçota aldırmağım?

Vergi Məcəlləsinin 33.2-ci maddəsinə əsasən, vergi ödəyicisinin filialı, nümayəndəliyi və ya digər təsərrüfat subyektini (obyektini) olduqda, vergi ödəyicisi həm özünün olduğu yer üzrə, həm də filialının, nümayəndəliyinin və ya digər təsərrüfat subyektinin (obyektinin) olduğu ünvan üzrə vergi uçotuna alınır. Göründüyü kimi, vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektini mövcuddursa, o, həmin təsərrüfat subyektinin olduğu yer üzrə də uçota alınmalıdır.

Təcrübədə bəzən vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin mülkiyyətçisi olmadığı, hər hansı bir obyektə müxtəlif mülki hüquq müqavilələr əsasında istifadəyə götürülməsi hallarına da rast gəlinir. Bu zaman vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin hansı hüquqi sənəd əsasında uçota alınması məsələsi yaranır.

Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 732-ci maddəsinə əsasən, əvəzsiz istifadə müqaviləsinə görə hər hansı əşyanı kirayəyə verən onu kirayəçinin istifadəsinə verməyi öhdəsinə götürür, kirayəçi isə həmin əşyanı kirayəyə verənə qaytarmağı öhdəsinə götürür və bu öhdəlikləri iştirakçılar əvəzsiz icra etməlidirlər.

Bununla yanaşı, Mülki Məcəllənin 700-cü maddəsinə müvafiq olaraq, icarə müqaviləsi - əmlak kirayəsi müqaviləsidir. Bu müqaviləyə görə, kirayəyə verən (icarəyə verən) kirayəçiyə (icarəçiyə) icarəyə götürdüyü obyektdən və ya hüquqdan istifadə ilə yanaşı, bəhərdən isti-

fadə etmək və gəlir götürmək hüququ da verir. İcarəçi icarəyə verənə müəyyən-ləşdirilmiş icarə haqqı ödəməyə borcludur. Göründüyü kimi, icarə müqaviləsi əvəzsiz istifadə müqaviləsindən fərqli olaraq, icarəçiyə istifadə hüququ ilə yanaşı, həm də bəhərdən istifadə etmək və gəlir götürmək hüququ da verir.

Bundan əlavə, Vergi Məcəlləsinin 13.2.37-ci maddəsinə əsasən, sahibkarlıq fəaliyyəti şəxsə müstəqil surətdə həyata keçirdiyi, əsas məqsədi əmlakın istifadəsindən, malların təqdim edilməsindən, işlər görülməsindən və ya xidmətlər göstərilməsindən mənfəət (fərdi sahibkarlar tərəfindən gəlir) götürülməsi olan fəaliyyətdir. Mülki Məcəllənin 13-cü maddəsinə isə qeyd olunur ki, sahibkarlıq fəaliyyəti şəxsə müstəqil surətdə həyata keçirdiyi, əsas məqsədi əmlak istifadəsindən, əmtəə satışından, işlər görülməsindən və ya xidmətlər göstərilməsindən mənfəət götürülməsi olan fəaliyyətdir.

Qeyd olunanlara əsasən, şəxs əvəzsiz istifadə müqaviləsi əsasında təsərrüfat subyektindən (obyektindən) sahibkarlıq məqsədləri üçün istifadə edə bilməz. Şəxsin gəlir götürdüyü təsərrüfat subyektindən istifadəsi üçün əvəzsiz istifadə müqaviləsi deyil, icarə müqaviləsi bağlamağı tələb olunur. Bu baxımdan, sizin istifadə etdiyiniz təsərrüfat subyektinin vergi orqanında qeydiyyatı alınması məhz icarə müqaviləsi əsasında həyata keçirilə bilər.

vergi cinayətləri

Vergidən yayınma cinayət məsuliyyəti yaradır

Qanunla nəzərdə tutulan vergiləri, hesablanmış faizləri, tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarını ödəmək vergi ödəyicilərinin əsas vəzifələrindəndir. Son illər vergilərin ödənilməsi sahəsində könlüllü əmələmə səviyyəsinin yüksəldilməsi istiqamətində həyata keçirilən çoxsaylı tədbirlərə baxmayaraq, hələ də vergiləri ödəməkdən yayınan, vergi öhdəliklərini yerinə yetirməyən ödəyicilərin sayı kifayət qədərdir və onlara qarşı vergi orqanları tərəfindən kəskin mübarizə tədbirləri davam etdirilir. Təbii ki, hüquq pozuntusuna yol vermiş vətəndaşlar qanunla müəyyən edilmiş qayda məsuliyyətə cəlb olunurlar.

Vergilər Nazirliyi yanında Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamentinin tərəfindən «İlham Kredit İttifaqı» MMC-də aparılan səyyar araşdırma nəticəsində müəssisədə vergi orqanına gəlir və xərclər barədə hesabatlar təqdim etməməklə 2007-ci ilin 4-cü və 2010-cu ilin 3-cü rübləri üzrə 29682,01 manat məbləğində ödəmə mənbəyində tutulan verginin dövlət büdcəsinə yayındırıldığı aşkar olunmuşdur. Həyata keçirilən istintaq tədbirləri nəticəsində Yusif İncilab oğlu Vəlizadənin «İlham Kredit İttifaqı» MMC-nin direktoru vəzifəsində işləyərkən Vergi Məcəlləsinin 123.1-ci, 150.1.5-ci və 150.2-ci maddələrinin tələblərini pozaraq 2007-2010-cu illər ərzində alınmış kreditə görə ödənilmiş faizlərdən 10% dərəcə ilə ödəmə mənbəyində tutulan vergini ödəmədiyi, nəticədə 24474,01 manat məbləğdə vergini dövlət büdcəsindən yayındıracağı bəlli olmuşdur.

Bundan başqa, Y. Vəlizadə həmin illər ərzində «İlham Kredit İttifaqı» MMC-də sürücü, xadimə, gözətçi xidməti göstərmiş, vergi ödəyicisi kimi vergi orqanında qeydiyyatda olmayan

fiziki şəxslərə ödədiyi haqdan ödəmə mənbəyində ödəməli olduğu 4704 manat vergini də yayındırmışdır. Təqsirləndirilən şəxs 2009-cu ilin birinci rübü üzrə Vergi Məcəlləsinin 101-ci maddəsinə əsasən, 504 manat müddətli işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergini hesablamamış və cəmiyyətin qeydiyyatda olduğu vergi orqanına boş bəyannamə təqdim etməklə, həmin vergini dövlət büdcəsindən yayındırmışdır.

Beləliklə, Y. Vəlizadə xeyli miqdarda vergiləri (29682,01 manat) dövlət büdcəsinə ödəməkdən yayınaraq Azərbaycan Respublikası CM-in 213.1-ci maddəsi ilə nəzərdə tutulan cinayət əməlini törətmişdir.

İstintaq zamanı müəyyən edilmiş hallar iş materialları, o cümlədən şahid ifadələri, ekspertiza rəyləri və s. dəlillərlə sübuta yetirilmişdir.

Cinayət işi üzrə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilmiş Y. Vəlizadə ona elan edilmiş ittihamla özünü qismən təqsirkar bilərək 2007-2010-cu il tarixədək olan dövr üzrə MMC tərəfindən «İcarəçi Kredit Agentliyi» MMC-dən alınmış kreditə görə ödənilən faiz məbləğindən ödəmə mənbəyində vergini ödəmədiyini etiraf etmişdir. O, 7 dekabr 2011-ci il tarixdə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilmiş, ona Azərbaycan Respublikası CM-in 213.1-ci maddəsi ilə ittiham elan olunmuş və barəsində başqa yerə getməmək haqqında iqtisadi qismində qətimkan tədbiri seçilmişdir.

İmişli rayon məhkəməsinin 12 dekabr 2012-ci il tarixli hökmü ilə Yusif Vəlizadə Cinayət Məcəlləsinin 213.1-ci maddəsilə iki il müddətinə dövlət və yerli özünüidarə orqanlarında vəzifə tutma hüququndan məhrum edilməklə altı ay müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmişdir.

Arzu İBRAHİMOVA

Azərbaycan İKT üzrə hesabatda irəliləyib

İKT-nin inkişafı elektron xidmətlərin və şəffaflığın təmin olunmasında mühüm rol oynayır

Dünya İqtisadi Forumunun «İnformasiya Texnologiyalarının İnkişafı 2013» («Global Information Technology Report 2013») adlı yeni hesabatı dərc edilmiş. Respublikamız ötən hesabatla müqayisədə rabitə texnologiyalarının bir çox sahələri üzrə mövqeyini yaxşılaşdırıb. Xüsusilə şəbəkə hazırlığı indeksi üzrə Azərbaycan ötən ilə nisbətən 5 pillə irəliləyərək 56-cı yerdə qərar tutub. İKT-nin digər göstəriciləri üzrə də respublikamız son 5 ildə mövqeyini ilbəl yaxşılaşdıraraq ölkələr qrupunda yer alıb.

Qeyd edək ki, Azərbaycan dünyanın ən mötəbər qurumlarından olan Beynəlxalq Elektrorabitə İttifaqının hesabatında da mövqeyini yaxşılaşdıraraq internet və mobil rabitə bazarı üzrə müsbət nəticələr əldə etmiş dövlətlər şkalasında yer tutub. BMT-nin «E-idarəçilik» adlı hesabatında isə Azərbaycan internetin və mobil rabitə bazarının, elektron xidmətlərin inkişaf etdiyi ölkə kimi qiymətləndirilib. İKT sektorunda yüksək dinamikanın əldə olunduğu, internet istifadəçilərinin sayının və genişzolaqlı internetdən istifadənin yüksəldiyi ölkə kimi səciyyələndirilən Azərbaycanın rabitə xidmətlərinin bir çox çeşidlərinin inkişaf etməsi, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi sayəsində çoxsaylı layihələrin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar davamlı işlər aparılması beynəlxalq səviyyədə təqdir edilir.

Multimedia Mərkəzinin rəhbəri, Azərbaycan İnternet Forumunun prezidenti Osman Gündüzün fikrincə, «Dünya İqtisadi Forumunun, eləcə də, digər təşkilatların hesabatlarında respublikamızın irəliləməsi İKT-nin inkişaf göstəricisi sayıla bilər: «Son beş ildə dövlət orqanlarının informasiyalaşdırılması sahəsində xeyli işlər görülmüş, onların internet saytları yaradılıb və gov.az domenində yerləşdirilib. Dövlət orqanları arasında etibarlı və təhlükəsiz informasiya mübadiləsinin təmin etmək məqsədi ilə vahid konfidensial multiservis şəbəkəsinin yaradılması və həmin orqanların bu şəbəkəyə qoşul-

ması reallaşmış. E-hökumət portalına inteqrasiya sürətlənib, e-imza infrastrukturunun yaradılması və dövlət orqanlarında elektron sənəd dövriyyəsinin tətbiqi, həmçinin dövlət orqanları tə-

isə dünya İKT bazarında layiqli yeri olan iri rabitə şirkətlərinin ölkəmizə marağının artması, bu sahəyə sərmayə qoymaq istəyinin reallaşması baxımından əhəmiyyət daşıyır: «Azərbaycan

rəfindən elektron xidmətlərin göstərilməsinin təşkili genişləndirilib, elektron xidmətlərin çeşidləri artıb. Burada, ilk növbədə, həyata keçirilən genişləndirilmə tədbirlərinin əhəmiyyətini və dövlətin siyasi iradəsini qeyd etmək lazımdır. Məlumdur ki, Azərbaycanın davamlı və dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişafının təmin edilməsi, dövlət idarəçiliyinin müasir prinsiplər əsasında həyata keçirilməsi məqsədi ilə informasiya və kommunikasiya texnologiyalarından istifadə olunması dövlət siyasətinin prioritetlərindən birinə çevrilib və sistemli tədbirlər davam etdirilir. Bu sahədə ölkəmizə verilən yüksək qiymət respublikamızda informasiya, elektron cəmiyyət quruculuğu sahəsində qətiyyətli addımların atılmasının nümunəsidir. Xüsusilə onlayn xidmətlərdən istifadənin qiymətləndirməsi üzrə yaxşı nəticələrin əldə olunması elektron idarəçilik sisteminin qurulmasının göstəricisidir.

O.Gündüzün sözlərinə görə, Azərbaycanın beynəlxalq qurumların hesabatlarında irəliləməsi ölkəmizin nüfuzunun artmasını şərtləndirməklə yanaşı, İKT sektorunda əlverişli investisiya mühitinin formalaşdığını göstərir. Bu

2013-cü ildə İKT-nin inkişafı ilə bağlı tədbirləri daha da sürətləndirməyi və gələcək iqtisadi inkişafın əsas istiqamətlərindən biri kimi informasiya texnologiyaları sektorunun iqtisadiyyatda payının artırılmasını hədəf seçib. Hazırda İKT infrastrukturunun vəziyyəti, texnologiyalar parkının yaradılması, İKT Fondunun fəaliyyətə başlaması, kosmik peykin imkanlarından səmərəli istifadə yeni uğurların qazanılacağından xəbər verir».

Mütəxəssisin fikrincə, Azərbaycanın İKT sahəsində nüfuzlu ölkələr sırasına yer alması elektron cəmiyyət quruculuğunun möhkəmlənməsinə və idarəetmənin demokratikləşməsinə, şəffaflığa güclü tökan verəcəkdir. Bu isə ümumilikdə cəmiyyətin demokratikləşməsində, insan hüquqlarının qorunmasında və şəffaflığın təmin olunmasında ən vacib element sayılır. Buna görə də Azərbaycan hökuməti milli informasiya məkanının formalaşması, dünya informasiya məkanına inteqrasiyası, qlobal informasiya sistemlərinin yaradılması proseslərində fəal iştirak edir.

Elbrus CƏFƏRLİ

«Böyük İqtisadi Ensiklopediya»nın təqdimat mərasimi olmuşdur

Aprelin 10-da Bakıda Milli Məclisin İqtisadi siyasət komitəsinin sədri, akademik Ziyad Səmədzadənin ideya müəllifi və baş redaktoru olduğu beş cildlik «Böyük İqtisadi Ensiklopediya»nın təqdimat mərasimi keçirilmişdir. Mərasimdə hökumət qurumlarının, beynəlxalq və yerli təşkilatların, elmi ictimaiyyətin, diplomatik korpusun nümayəndələri, Milli Məclisin deputatları iştirak etmişlər.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) prezidenti vəzifə-

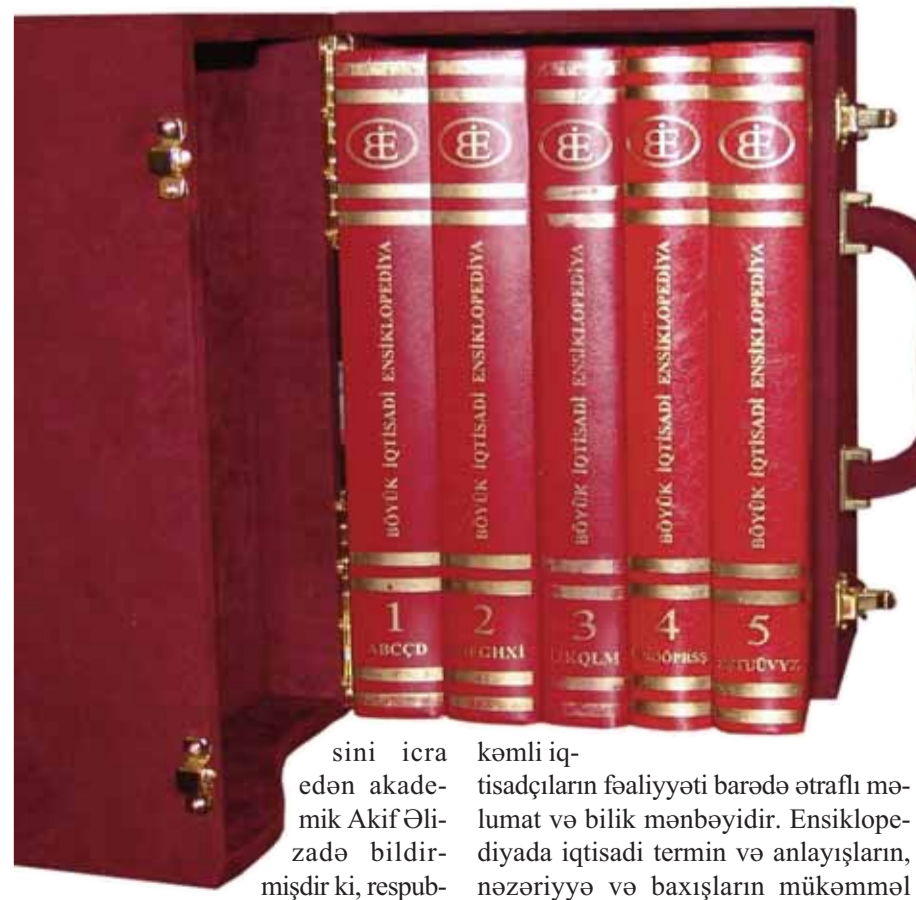
likada ensiklopediya mədəniyyətinin yeni inkişaf mərhələsinin başlanması onun müxtəlif sahələr üzrə şəxsləndirilməsi üçün geniş imkanlar açmışdır. İctimai elmlər arasında özünəməxsus yer tutan, daim inkişafda olan iqtisad elminin cəmiyyətdə artan rolu bu istiqamətdə ayrıca təyinatlı ensiklopediyanın yaradılması məsələsini aktuallaşdırmışdır.

Nozərə çatdırılmışdır ki, «Böyük İqtisadi Ensiklopediya» dünya iqtisadiyyatının tarixi, bu gün iqtisadi həyatın müxtəlif sahələrində istifadə edilən terminlərin mahiyyəti, gör-

izahları verilmiş, iqtisadi hadisələrin məzmunu və əhəmiyyəti yüksək peşəkərliliklə açıqlanmış, müasir gerçəkliklər fonunda dünya iqtisad elminin nailiyyətləri hərtərəfli işıqlandırılmışdır.

Bildirilmişdir ki, beş cilddən ibarət, 10 minə yaxın termin, iqtisadi anlayış və məqaləni özündə ehtiva edən «Böyük İqtisadi Ensiklopediya» çoxsaylı nəzəri, faktoloji materiallar əsasında ictimai həyatdan gələn sualları cavablandırmaqla oxucuya çoxsaylı iqtisadi hadisələr, kateqoriyalar, model-lərlə bağlı zəruri bilgilər verəcəkdir. Vurgulanmışdır ki, ensiklopediya əsas ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş, Prezident İlham Əliyevin çevik praqmatizmlə reallaşdırdığı Azərbaycanın iqtisadi inkişaf modeli barədə aydın təsəvvür yaradır. Burada müstəqil Azərbaycan dövlətinin 20 ildə keçirdiyi inkişaf yolu iqtisadi təhlil istiqamətlərindən səmərəli istifadə edilməklə çox dəqiq qiymətinə alınıb.

Mərasimdə çıxış edən Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin birinci vitse-prezidenti, akademik Xoşbəxt Yusifzadə, Bakı Dövlət Universitetinin rektoru, Milli Məclisin deputatı, akademik Abel Məhərrəmov, Mərkəzi Bankın sədri Elman Rüstəmov, akademik Teymur Bünyadov və başqaları «Böyük İqtisadi Ensiklopediya»nın əhəmiyyətindən danışmış, onun hazırlanaraq geniş ictimaiyyətə təqdim olunmasını Azərbaycanın elmi, iqtisadi, ictimai və mədəni həyatında mühüm hadisə adlandırmış, bu nəşrin geniş kütlənin iqtisadi maraqlandırılmasında vacib rol oynayacağına diqqətə çatdırmışlar.

sini icra edən akademik Akif Əlizadə bildirmişdir ki, respub-

kəmi qit-tisadçıların fəaliyyəti barədə ətraflı məlumat və bilik mənbəyidir. Ensiklopediyada iqtisadi termin və anlayışların, nəzəriyyə və baxışların mükəmməl

İnteraktiv vergi xidmətləri

Kommersiya qurumlarının dövlət reyestri məlumatlarının əldə olunması

Təcrübə göstərir ki, elektron xidmətlərdən daha səmərəli istifadə etmək üçün vergi ödəyicilərinin, ümumiyyətlə vətəndaşların müntəzəm məlumatlandırılmasına ehtiyac var. Bu nəzərə alaraq, Vergilər Nazirliyinin göstərdiyi elektron xidmətlər barədə təlimat səciyyəli silsilə yazıları diqqətinizə təqdim etməyi məqsəduyğun hesab edirik...

Bu xidmət vasitəsilə istifadəçi vergi orqanlarında qeydiyyatla alınmış kommersiya qurumlarının kommersiya siri hesab edilməyən dövlət reyestri məlumatlarını əldə edir. Ödənişsiz olan xidmətdən fiziki və hüquqi şəxslər Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsinin «E-xidmətlər» bölməsinin www.etaxes.gov.az/ebyn/commercialChecker.jsp və www.e.gov.az ünvanına daxil olaraq istifadə edə bilərlər. Bu xidmətin göstərilməsi üçün sənəd tələb olunmur.

Xidmətin göstərilməsi prosesi tamamilə informasiya sistemləri tərəfindən həyata keçirilir. İstifadəçi elektron xidmətin təqdim edildiyi internet ünvanındakı «E-xidmətlər» bölməsindən «Kommersiya qurumlarının dövlət reyestri məlumatlarının verilməsi» adlı alt bölməsinə seçir. Ekranda axtarış ekranı çıxır. Axtarış ekranı iki növ axtarış imkanına malikdir: «Ada görə axtarış» və «VÖEN-ə görə axtarış». «Ada görə axtarış»-dan istifadə edildikdə, boş xanaya ax-

ə görə axtarış» zamanı isə axtarılan kommersiya hüququ şəxsin VÖEN-i sistemə daxil edilərək istifadəçi tərəfindən təsdiqləndiyi andan həmin kommersiya hüququ şəxsin dövlət reyestrinə daxil edilmiş və kommersiya siri hesab edilməyən məlumatları, yəni kommersiya qurumunun adı, VÖEN-i, təşkilatı-hüquqi forması, hüquqi ünvanı, nizamnamə kapitalı, maliyyə ili, qanuni təmsilçisi və dövlət qeydiyyatına alındığı tarixi əks etdirən cədvəl formasında məlumatlar informasiya sistemində emalı müddətindən asılı olaraq ekrana çıxır. Məlumatlar sistemə daxil edilir və «YOXLA» düyməsi sıxılan an sorğu icra olunur. Sorğu məlumatları sistemə daxil edilərək istifadəçi tərəfindən təsdiqləndiyi andan avtomatik olaraq qəbul edilir və sorğunun informasiya sistemində emalı müddətindən asılı olaraq ekranda göstərilir.

İstifadəçi sorğunun formalaşdırılması üçün məlumatları səhv daxil etdikdə xidmətdən imtina olunur. Səhv məlumatın daxil edilməsi istifadəçinin yenidən sorğu verməsinə mane olmur. İstifadəçi məlumatları düzgün daxil etdikdə sorğu qəbul olunur.

Elektron xidmətin göstərilməsinə Vergilər Nazirliyinin İqtisadi təhlil və sahibkarlıq subyektlərinin dövlət qeydiyyatı Baş İdarəsi, Vergi ödəyicilərinə xidmət idarəsi və informasiya texnologiyaları və proqram təminatı şöbəsi məsulyyət daşıyır.

Elektron xidmətin göstərilməsi zamanı sistemdə sorğunun cavablandırılması real vaxt rejimində dərhal aparılır və sorğunun informasiya sistemində emalı müddətindən asılı olaraq, ekranda sorğu edilən kommersiya qurumlarının dövlət reyestri barədə mü-

tarılan kommersiya hüquqi şəxsin adı, «VÖEN-ə görə axtarış»-dan istifadə edildikdə isə kommersiya hüquqi şəxsin VÖEN-i daxil edilir. «Ada görə axtarış» zamanı sorğu materialları sistemə daxil edilərək istifadəçi tərəfindən təsdiqləndiyi andan oxşar adlara malik olan kommersiya hüquqi şəxslərin adı və VÖEN-i, informasiya sistemində emalı müddətindən asılı olaraq, ekrana çıxır. «VÖEN-

ə görə axtarış» zamanı isə axtarılan kommersiya hüququ şəxsin VÖEN-i sistemə daxil edilərək istifadəçi tərəfindən təsdiqləndiyi andan həmin kommersiya hüququ şəxsin dövlət reyestrinə daxil edilmiş və kommersiya siri hesab edilməyən məlumatları, yəni kommersiya qurumunun adı, VÖEN-i, təşkilatı-hüquqi forması, hüquqi ünvanı, nizamnamə kapitalı, maliyyə ili, qanuni təmsilçisi və dövlət qeydiyyatına alındığı tarixi əks etdirən cədvəl formasında məlumatlar informasiya sistemində emalı müddətindən asılı olaraq ekrana çıxır. Məlumatlar sistemə daxil edilir və «YOXLA» düyməsi sıxılan an sorğu icra olunur. Sorğu məlumatları sistemə daxil edilərək istifadəçi tərəfindən təsdiqləndiyi andan avtomatik olaraq qəbul edilir və sorğunun informasiya sistemində emalı müddətindən asılı olaraq ekranda göstərilir.

İstifadəçi elektron xidmətlə bağlı onu razı salmayan istənilən məsələ barədə inzibati qaydada yuxarı səlahiyyətli orqana və məhkəməyə şikayət edə bilər.

AYTÖN

Avropa Birliyi Azərbaycana strateji iqtisadi tərəfdaş kimi yanaşır

Davos Forumunun yekunları bunu bir daha təsdiqləyir

Ümumdünya İqtisadi Forumunun aprelin 7-8-də Bakıda keçirilmiş iclası bir sıra uğurlu nəticələrlə yadda qalmaqla, dünyanın əsas iqtisadi güc mərkəzlərinin və fəvqə qəl şirkətlərinin Azərbaycanla əməkdaşlığa hədsiz marağını aşkara çıxarmış, respublikamızın zəngin potensialının bütövlükdə dünya miqyasında yüksək dəyərləndirildiyini bir daha təsdiqləmişdir. «Cənubi Qafqaz və Mərkəzi Asiyanın gələcəyi ilə bağlı strateji dialoq» mövzusunda keçirilmiş forumda dünyanın 300-dən çox aparıcı siyasi və iqtisadi dairələrinin, maliyyə institutlarının, 50-dən çox aparıcı kütləvi informasiya vasitələrinin iştirakı tədbirin miqyası və əhəmiyyəti barədə dolğun təsvir yaradır.

Adətən, Avropa ölkələrində keçirilən bu forumun ilk dəfə Bakıda təşkil olunan illər müxtəlif beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi edən Azərbaycanın regional liderlik özünü nümayiş etdirir. Forumun yekunları göstərir ki, müzakirələr kifayət qədər işgüzar atmosferdə keçməklə, beynəlxalq iqtisadi münasibətlər sisteminin tənzimlənməsi, qlobal iqtisadi proseslərin nəzarətdə saxlanması, dünya dövlətləri arasında iqtisadi-ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsi, iri şirkətlərə əlaqələrə körpü salınması baxımından son dərəcə geniş imkanlar açır. Forum, ilk növbədə, iqtisadi əməkdaşlıq üçün səmərəli mexanizmlərin, habelə investisiya qoyuluşlarını təşviq edən konkret təklif və ideyaların irəli sürülməsi ilə yadda qalan olmuşdur.

Forumun Azərbaycanda keçirilməsi həm də respublikamızın Şərqlə Qərbdə iqtisadi əməkdaşlıq və tranzit-kommunikasiya məkanına çevrilməsi, Avropanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynaması, xarici investisiyalar üçün açıq ölkə olması ilə şərtlənir. Avropaya karbohidrogen resurslarının ixracı ilə yanaşı, bütövlükdə Asiya və Avropa arasında iqtisadi əməkdaşlığa təkan verəcək bir sıra nəqliyyat layihələrini, o cümlədən Bakı-Tbilisi-Qars kimi strateji layihəni daxili imkanları hesabına gerçəkləşdirən Azərbaycan Qərbdə mühüm iqtisadi potensiala malik ölkə kimi qəbul edilir.

Bu gündə Brüsseldə Avropa Birliyi ilə Azərbaycan arasında assosiativ saziş üzrə plenar sessiyanın keçirilməsi, viza rejiminin sadələşdirilməsi istiqamətində mühüm razılaşmaların əldə olunması da ölkəmizə marağın bariz nümunəsi kimi dəyərləndirilməlidir. Təşkilatın Azərbaycanı nümayəndəliyinin rəhbəri, səfir Roland Kobianın bildirdiyinə görə, Avropa Birliyi ilə Azərbaycan arasında viza rejiminin sadələşdirilməsinə əldə edilən razılaşmaların sonuna imzalanacaq. «Azərbaycanlı Avropaya getmək istədiyini kimi, avropalılar da Azərbaycana gəlmək və burada iş qurmaq istəyir», - deyən Roland Kobianın viza rejiminin sadələşdirilməsinin həm Avropa Birliyi, həm də Azərbaycan üçün vacibliyini önə çəkmişdir.

Bununla yanaşı, Avropa Birliyi zəngin iqtisadi potensialına görə Azərbaycanı regionun digər inkişaf etməkdə olan ölkələrindən fərqləndirməyə başlamışdır. Bu səbəbdən də təşkilat Azərbaycanı Avropa ölkələrinə istənilən məhsulları kvotasız satmağa imkan verən «GSP plus» sistemini 2014-cü il yanvarın 1-dən ləğv etməyi planlaşdırır. Səfir Roland Kobianın bu addımı Azərbaycanda qeyri-neft sektorunun inkişafı sahəsində nəzərə alınacaq uğurların əldə olunması ilə əlaqələndirmişdir: «Bu sistem iqtisadiyyatı zəif olan ölkələrə tətbiq olunur. Lakin Azərbaycan iqtisadiyyatı artıq keyfi inkişaf edib və orta səviyyədə inkişaf etmiş ölkələr sırasına daxil edilə bilər».

Avropa Birliyinin Azərbaycanı güclü iqtisadi tərəfdaş kimi dəyərləndirməsi fonunda Davos Forumunun ölkəmizdə keçirilməsinin digər bir mühüm səbəbi üzərində də dayanmaq olar. Söhbət Avropa Birliyi ölkələrində qlobal maliyyə böhranının əməkdaşlığa təkan verəcək bir sıra nəqliyyat layihələrini, o cümlədən Bakı-Tbilisi-Qars kimi strateji layihəni daxili imkanları hesabına gerçəkləşdirən Azərbaycan Qərbdə mühüm iqtisadi potensiala malik ölkə kimi qəbul edilir.

Avropa Birliyinin Azərbaycanı güclü iqtisadi tərəfdaş kimi dəyərləndirməsi fonunda Davos Forumunun ölkəmizdə keçirilməsinin digər bir mühüm səbəbi üzərində də dayanmaq olar. Söhbət Avropa Birliyi ölkələrində qlobal maliyyə böhranının əməkdaşlığa təkan verəcək bir sıra nəqliyyat layihələrini, o cümlədən Bakı-Tbilisi-Qars kimi strateji layihəni daxili imkanları hesabına gerçəkləşdirən Azərbaycan Qərbdə mühüm iqtisadi potensiala malik ölkə kimi qəbul edilir.

Azərbaycanda və ümumən Asiyada məkanda makroiqtisadi sabitliyin, sürətli inkişaf dinamikasının qorunub saxlanılmasından gedir. Belə bir şəraitdə riskləri düzgün dəyərləndirən Qərbin biznes dairələri Azərbaycanın və Asiyanın inkişaf etmiş ölkələri ilə iqtisadiyyatına sərmayə yatırmağa daha maraqlı görünür.

Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin eksperti Vüsal Qasımlının fikrincə, Davos Forumunun yekunları Qərb şirkətlərinin Azərbaycanın qeyri-neft sənayesinə böyük həcmdə investisiya qoymağa maraqlı olduğunu göstərir. Onun sözlərinə görə, iqtisadi cəhətdən sabit ölkə kimi tanınması, strateji valyuta ehtiyatlarını ilbəil artırması, biznes mühitini liberalləşdirməsi, kosmik səmərəni inkişaf etdirməsi ilə Azərbaycan Avropa Birliyi ölkələri üçün kifayət qədər cəlbedici görünür: «Azərbaycan Avropa ilə Mərkəzi Asiya regionları arasında körpü rolunu oynayır. Bu da təsadüfi deyil ki, Bakıda keçirilən forumun mövzusu «Cənubi Qafqazın və Mərkəzi Asiyanın gələcəyi ilə bağlı strateji dialoq» idi. Enerji resursları, insan ehtiyatları ilə zəngin, tranzit imkanları yüksək olan Cənubi Qafqaz və Mərkəzi Asiya regionu perspektivdə Avropanın mövcud tələbatlarını tam şəkildə ödəməyə qadirdir. Tədbir regionda, xüsusən də Azərbaycanda mövcud olan münbit investisiya mühitinin Avropaya təqdimatı baxımından kifayət qədər əhəmiyyətli nəticələrlə yadda qalıb».

Davos Forumunda bununla yeddinci dəfə iştirak edən Prezident İlham Əliyev qloballaşma şəraitində dünya iqtisadiyyatının inkişaf tendensiyaları ilə

bağlı qənaətlərini açıqlamış, habelə global iqtisadi inteqrasiya proseslərində respublikamızın müstəsna yeri və rolundan söz açmışdır. Forum çərçivəsində keçirilən çoxsaylı görüşlərdə enerji sahəsində əməkdaşlıq yanaşı, respublikamızda informasiya texnologiyalarının, qeyri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsi, güclü insan kapitalının formalaşdırılması ilə bağlı məsələlərin xüsusilə önə çəkilməsi Azərbaycanla bağlı dolğun təsvirlərin formalaşdırılması baxımından əhəmiyyətli olmuşdur.

Ümumilikdə, bu cür mötəbər tədbirlər iqtisadi cəhətdən perspektivli dövlətlərin dünya iqtisadiyyatına sıx inteqrasiyasına yardım göstərməyə çalışır və bu baxımdan, Azərbaycanın imkanları, Mərkəzi Asiya-Cənubi Qafqaz regionlarından neft və qazın nəqli perspektivləri, regional layihələrin həyata keçirilməsi, makroiqtisadi sabitliyin təmin olunması, vergi və gömrük sistemində islahatlar, maliyyə sektorunun və informasiya texnologiyalarının inkişafı kimi mühüm məsələlər müzakirə edilir. Bir neçə gün əvvəl İstanbulda keçirilən növbəti toplantıda Azərbaycanın, xüsusən, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının inkişafı sahəsində əldə etdiyi nailiyyətlər də yüksək dəyərləndirilmişdir.

S.MUSTAFAYEV

Bankların kredit risklərinə nəzarət imkanları gücləndirilir

Problemlı kreditlərin həcmi artıb

Müştərinin maliyyə vəziyyəti düzgün qiymətləndirilmədən, məhkəm girov təminatı olmadan verilən kreditlər sonradan borcalanlar tərəfindən geri qaytarılmır, aylıq kredit ödənişləri gecikdirilir, kredit borcları yığılır və bu, son nəticədə ölkədə problemlı kreditlərin həcmində artımına səbəb olur. 2012-ci ildə problemlı kreditlərin həcmi 19,5% artıb. Lakin müştərinin kredit tarixçəsini öyrənmə və təhlil edən banklar bu cür risklərdən sığortalana bilərlər. Bunun üçün banklar və kredit təşkilatları borcalanlar və onların bank sistemindəki öhdəlikləri haqqında məlumatların toplandığı informasiya bazasına - Mərkəzi Bankın nəzdində yaradılan Mərkəzləşdirilmiş Kredit Reyestrinə (MKR) sorğu göndərilir. Banklar bu bazadan istifadə etməklə cari və potensial borcalanların ümumi bank sistemində olan öhdəlikləri haqqında etibarlı məlumatlar alır, mümkün kredit risklərini minimuma endirmək imkanını qazanırlar. Reyestrə borcalanların həm aktiv, həm də tam ödənilmiş kreditləri haqqında məlumatlar saxlanılır. Məlumatların tərkibi eyniləş-

dirmə, kredit və kredit üzrə qoyulmuş girov haqqında informasiyalardan ibarətdir. Bundan əlavə, hüquqi şəxslər üçün mühüm iştirak payı sahibləri və kreditlər üzrə zəminlər haqqında da məlumatlar toplanılır.

Kredit tarixçələri yeni qaydalar əsasında əldə olunacaq

Mərkəzi Bankın təsdiqlədiyi yeni «Mərkəzləşdirilmiş Kredit Reyestrinin aparılması və istifadəsi Qaydaları»nda nəzərdə tutulan ciddi dəyişikliklərdən biri banklar və bank olmayan kredit təşkilatları (BOKT) tərəfindən reyestrə edilən sorğuların qiymətinin ikiqat aşağı salınmasıdır. Banklar və BOKT-lərin kredit almaq üçün mürciət etmiş potensial borcalanlar barədə MKR-ə etdiyi sorğuların qiyməti 2 manatdan 1 manata endirilib. Yeni qaydalara əsasən, borcalanların razılığı üçün standart forma tərtib olunacaq. Yalnız bu sənəd borcalan tərəfindən imzalanandan sonra bank və kredit təşkilatları MKR-ə həmin şəxsin kredit tarixçəsi barədə məlumat istəyə biləcəklər. Lakin bu, yalnız potensial borcalanlara aiddir, belə ki, kredit

Bundan sonra borcalanın son 24 ay ərzindəki bütün gecikmələri MKR-də əksini tapacaq ki, bu da borcalanların tarixçəsini daha dərinə araşdırmağa imkan verəcək

müqaviləsi müddətində təkrar sorğular üçün borcalanın razılığı tələb olunmur. Qeyd edək ki, indiyədək razılıq alınması banklarda müxtəlif formada həyata keçirilib, bəzi banklar özləri belə bir forma tətbiq edib, digərlərində isə bu razılıq kredit sifariş və ya müqaviləsi ilə birlikdə imzalanıb.

Digər mühüm yenilik bilavasitə kredit tarixçəsinin formalaşdırılmasına, yəni gecikmə hallarının müəyyən edilməsinə aiddir. Yeni bu vaxta qədər MKR-də hər bir borcalanın son hesabat tarixinə olan gecikmə günləri görünürdü, bundan sonra borcalanın son 24 ay ərzindəki bütün gecikmələri əksini tapacaq ki, bu da borcalanların tarixçəsini daha dərinə araşdırmağa imkan verəcək. Yeni qaydaların maraqlı məqamlarından biri də borcalanların öz kredit tarixçələri barədə məlumat almaq imkanlarının genişləndirilməsi və asanlaşdırılmasıdır: qay-

dalarda borcalanlara özləri barədə distant sorğu vermək imkanı yaradılıb. İndiyədək hər hansı şəxsin özüne aid məlumatları almaq üçün hökumət Mərkəzi Banka və onun ərazi idarələrinə gəlməli idisə, artıq buna ehtiyac qalmır. Sorğu vermək üçün o, distant sorğu mürciəti formasını notarial qaydada təsdiq etdirməli və şəxsiyyət vəsiqəsinin surəti ilə birgə poçt vasitəsilə MKR-ə göndərməlidir. Mürciət reyestr xidmətinə daxil olduqdan sonra 3 gün ərzində cavablandırılır və poçt vasitəsilə mürciət edənün ünvanına göndərilir. Qeyd edək ki, BOKT-lər MKR sistemində 2011-ci ildən qoşulmağa başlamışlar. Artıq ötən il ərzində sistemin tələb olunan parametrlərinə cavab verən bütün BOKT-lərin MKR-ə qoşulması prosesi başa çatdırılmışdır. İl ərzində reyestrə 43 bank və 21 BOKT istifadə etmişdir. Banklar və BOKT-lər tərəfindən 1.024.558

sorğu həyata keçirilmişdir. 2011-ci illə (503.163) müqayisədə MKR-ə edilən sorğuların sayı 2 dəfədən çox artmışdır. Reyestrə toplanan kredit məlumatlarının sayı isə 4.249.977 olmuşdur.

Borcalanlar haqqında ətraflı məlumat almaq imkanları genişləndirilir

MKR-in əhatə dairəsini müəyyənləşdirən «Banklar haqqında» və «BOKT-lər haqqında» qanunlarda banklar və BOKT-lər MKR sisteminin üzvləri kimi tanınmışdır. Lakin borcalanın digər mənbələrdən (lizing, sığorta, lombard, kommunal şirkətlər) də krediti və ya başqa öhdəlikləri ola bilər. Bu baxımdan, mübadilə sisteminin geniş olması daha məqsədəuyğundur. Həmin ehtiyacın qarşılınması üçün beynəlxalq praktikada MKR deyil, daha geniş əhatə dairəsinə malik və kommersiya yönümlü fəaliyyət göstərən

kredit büroları fəaliyyət göstərirlər. Borcalanın ödəniş qabiliyyətinə təsir göstərməyə bilən və məlumat göndərməyə razılıq verməmiş istənilən mənbə müvafiq müqavilə əsasında bu bürolara qoşulma imkanlarına malik olurlar. Mərkəzi Bank tərəfindən «Kredit büroları haqqında» qanun layihəsi hazırlanmışdır və yaxın zamanlarda müzakirəyə çıxarılması gözlənilir. Artıq cari ilin əvvəlində «AGBank», «ASB Bank», «Bank Respublika», «Demir Bank», «Müğan Bank», «Turan Bank», «Paşa Bank», «Yapı Kredi Bank Azərbaycan» tərəfindən ölkədə ilk özəl kredit bürosunun yaradılmasına dair Anlaşma Memorandumu imzalanıb. Sözügedən banklar kredit bürosunun yaradılması ilə bağlı öz nümayəndələrindən ibarət İcra Komitəsi də təşkil ediblər. Kredit bürosunun yaradılması ilə bankların işi asanlaşacaq: onlar kredit almaq istəyənlərin imkanlarını araşdırmağa əlavə vaxt və vəsait sərf etməyəcəklər. Kredit büroları kreditlər haqqında vaxtında, etibarlı və obyektiv məlumat verməklə xərcləri 25%, defolt hallarını isə 40-80% azaltmaq imkanını qazanacaqlar.

Arzu İBRAHİMOVA

Vergilər Nazirliyi yenə öndədir

«**Son» Araşdırmalar Mərkəzi ölkəmizdə vətəndaş-məmur münasibətləri üzrə aşağıdakı sualları əhatə etməklə monitoring keçirib:**

- *Bölgələrdə daha çox olan və kütləvi görüşlər təşkil edən nazirliklər hansılardır?*
- *Sosial şəbəkələrdə ən çox maraqlandırmış işləri aparan nazirlik hansıdır?*
- *Cəmiyyətin ən çox narazı qaldığı nazirliklər hansılardır?*

Araşdırmanın nəticələrinə görə, sosial şəbəkələrdə ən çox maraqlandırmış işləri aparan dövlət qurumları arasında Vergilər Nazirliyi birinci olub. Mütəxəssislər «Facebook» sosial şəbəkəsi vasitəsilə Vergilər Nazirliyinin insan-

larla gündəlik münasibətlərini, vətəndaşlar arasında aparılan maarifləndirmə işlərini yüksək qiymətləndiriblər.

Vergilər Nazirliyinin «Facebook» şəbəkəsində iki ilə yaxındır fəaliyyət göstərən rəsmi səhifəsinin yaradılmasında əsas məqsəd vergi ödəyiciləri ilə daha yaxın informasiya mübadiləsi qurmaq, onları nazirliyin struktur və iş prinsipləri ilə yaxından tanış etmək, eləcə də məlumatların cəmiyyətə daha əyləncəli və rahat şəkildə çatdırılması olmuşdur.

Qısa müddət ərzində rəsmi səhifə bir sıra maraqlı layihələr həyata keçirməklə vətəndaşlar ilə birbaşa ünsiyyət qura bilmişdir. Nazirliyin «Facebook»dakı rəsmi səhifəsinin reallaşdığı layihə üz-

rə müntəzəm olaraq ölkənin tanınmış insanları ilə müsahibələr hazırlanaraq vətəndaşların diqqətinə çatdırılır.

Bununla yanaşı, vətəndaşların xarici ölkələrin vergi sistemlərinə olan maraqları nəzərə alınaraq, silsilə materiallar tərcümə edilərək ölkənin vergi sistemi ilə müqayisəli şəkildə səhifədə yerləşdirilir. Təhlillər göstərir ki, nazirliyin rəsmi «Facebook» səhifəsinin istifadəçiləri arasında gənclər üstünlük təşkil edir.

Xatırladaq ki, bundan əvvəl Vergilər Nazirliyinin «Facebook»dakı səhifəsi «Avrasiya Qəzətlər Birliyi»nin mükafatına layiq görülmüş və türkdilli dövlətlərin sosial şəbəkələrdəki səhifələri arasında birinci olmuşdu.

vergi təqvimini

APREL						
I	II	III	IV	V	VI	VII
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Qeyd: Verginin ödənilmə və bəyannamənin verilmə müddətinin sonuncu günü təqvimdə göy rənglə seçilmişdir. Həmin gün istirahət və ya bayram gününə düşdüyü halda, növbəti iş gününə keçirilmişdir.

Ödənilən vergi:

- 1 aprel - «1», «2», «5» və «7».
- 15 aprel - «1» və «2».
- 22 aprel - «(1-1)», «3», «4», «8», «9», «10.1», «10.2», «10.3» və «11».

«1» - **Gəlir vergisi:** Gəlir vergisi üzrə hesabət dövrü təqvim ilidir. Azərbaycan Respublikasında daimi nümayəndəliyi olan, vergiyə cəlb olunan gəliri Azərbaycan mənəbündən olan və bu gəlirdən ödəmə yerində vergi tutulmayan qeyri-rezidentlər, ödəmə mənəbündən vergiyə cəlb olunması nəzərdə tutulmayan (tutulması mümkün olmayan) gəlirləri olan fiziki şəxslər, yaxud Azərbaycan Respublikasının hüddullarından kənarında gəlir, o cümlədən royaltidən gəlir əldə edən rezident fiziki şəxslər hesabət ilindən sonrakı ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq vergi orqanlarına bəyannamə verir və həmin vaxtdakı illik gəlir üzrə son hesablamaya apararaq (cari ödəmələr nəzərə alınmaqla) gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəyir.

«2» - **Mənfəət vergisi:** Mənfəət vergisi üzrə hesabət dövrü təqvim ilidir. Mənfəət vergisinin ödəyicisi hesab edilən rezident müəssisələr, habelə Azərbaycan Respublikasında daimi nümayəndəliyi olan, vergiyə cəlb olunan gəliri Azərbaycan mənəbündən olan və bu gəlirdən ödəmə yerində vergi tutulmayan qeyri-rezidentlər hesabət ilindən sonrakı ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq son hesablamaya apararaq (cari ödəmələr nəzərə alınmaqla) vergini ödəyir və qeydiyyatda olduğu vergi orqanına bəyannamə təqdim edir.

Bələdiyyə mülkiyyətində olan müəssisələr mənfəət vergisini yerli büdcəyə (bələdiyyə büdcəsinə), digər müəssisələr isə dövlət büdcəsinə ödəyirlər.

«1) və «2» - **Gəlir və mənfəət vergisi:** Gəlir və mənfəət vergisi üzrə hesabət dövrü təqvim ilidir. Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar rüb qurtardıqdan sonra 15 gündən gec olmayaraq cari ödəmələri dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər. Bələdiyyə mülkiyyətində olan müəssisə və təşkilatlar mənfəət vergisini yerli büdcəyə (bələdiyyə büdcəsinə) ödəyirlər. Cari vergi ödəmələri vergi ili üçün vergi ödəyicisindən tutulan verginin məbləğinə aid edilir. Vergi ödəyicisi il ərzində cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki müddət metodundan birinə uyğun müəyyənləşdirə bilər. **Birinci metod:** Her rüb üçün cari ödəmələrin məbləği əvvəlki vergi ilində hesablanmış verginin 1/4 hissəsi məbləğində müəyyən edilir.

İkinci metod: Cari rübdəki gəlirin məbləğini keçən ilin ümumi gəlirində (gəlirdən çıxılan məbləği nəzərə alınmadan) verginin xüsusi kəskinliyi göstərən əmsal vuraraq müəyyən edilir.

Bu zaman vergi ödəyicisi il ərzində cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirməyi yuxarıdakı iki mümkün metodundan birini seçir və hər il aprel ayının 15-dən gec olmayaraq bu barədə vergi orqanına məlumat verir. Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirmək üçün ikinci metodu seçdiyi halda, her rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayış təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodu tətbiq edir.

Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirmək üçün ikinci metodu seçdiyi halda, her rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayış təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodu tətbiq edir.

Əvvəlki vergi ilində fəaliyyəti olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, ha-

bələ yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rübələr üzrə artan yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləği mənfəətdən və ya gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmamalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayış təqdim etməlidir.

«(1-1)» - **Gəlir vergisi (xüsusi notariuslar üzrə):** Xüsusi notariusların gəlir vergisi üzrə hesabət dövrü rübüdür.

Xüsusi notariuslar tərəfindən hər ay ərzində aparılan notariat hərəkətlərinə, habelə notariat hərəkətləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlardan (xərclər nəzərə alınmadan) 10 faiz dərəcə ilə gəlir vergisi hesablanmalı, hesablanmış vergi məbləği isə növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməlidir.

Xüsusi notariuslar tərəfindən aparılan notariat hərəkətlərinə, habelə notariat hərəkətləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlardan (xərclər nəzərə alınmadan) hesablanmış gəlir vergisi barədə «Xüsusi notariusun gəlir vergisi bəyannaməsi» hər rüb başa çatdıqdan sonra növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim edilməlidir.

«3» - **Əlavə dəyər vergisi:** ƏDV üzrə hesabət dövrü təqvim ayı sayılır. ƏDV ödəmələri vergi ödəyicisi ƏDV-nin bəyannaməsini hər hesabət dövrü üçün hesabət dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq qeydiyyatda olduğu vergi orqanına verir və vergini dövlət büdcəsinə ödəyir.

«4» - **Aksiz vergisi:** Aksizlər üzrə hesabət dövrü təqvim ayıdır. Aksizlər mallar istehsal edildikdə hər hesabət dövrü üçün vergi tutulan əməliyyatlar üzrə aksizlər hesabət dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməli və vergi orqanına bəyannamə verilməlidir.

«5» - **Əmlak vergisi:** Müəssisənin əmlak vergisi üçün hesabət dövrü təqvim ili sayılır. Əmlak vergisinin ödəyicisi olan müəssisə əmlak vergisinin illik bəyannaməsini hesabət ilindən sonrakı ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq vergi orqanına verir və vergini həmin müddətdə son hesablamaya apararaq (cari ödəmələr nəzərə alınmaqla) dövlət büdcəsinə ödəyir.

«7» - **Yol vergisi:** Müəssisənin yol vergisi üçün hesabət dövrü təqvim ayı sayılır. Azərbaycan Respublikasının ərazisində təqvim ilinin sonu vəziyyətinə mülkiyyətində və ya istifadəsində avtonəqliyyat vasitələri olan hüquqi şəxslər yol vergisinin illik bəyannaməsini hesabət ilindən sonrakı ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq vergi orqanına verir və vergini həmin müddətdə son hesablamaya apararaq (cari ödəmələr nəzərə alınmaqla) dövlət büdcəsinə ödəyir.

«8» - **Mədən vergisi:** Mədən vergisi üzrə hesabət dövrü təqvim ayı sayılır. Mədən vergisinin ödəyicisi hesabət ayı üçün faydalı qazıntıların çıxarıldığı aydan sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergini ödəyir və bəyannamə verir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödənilir və bələdiyyələr mədən vergisinin bəyannaməsini verir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materiallarına kəpirci-kirəmit gilləri, tikinti qumları, çinçil xammalı aid edilir.

«9» - **Sadələşdirilmiş vergi:** Sadələşdi-

rilmiş vergi üzrə hesabət dövrü rübüdür. Sadələşdirilmiş verginin ödəyicisi olan şəxs hesabət rübündən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq ödənməli olan verginin məbləği haqqında vergi orqanına bəyannamə verir və həmin müddətdə vergini dövlət büdcəsinə ödəyir.

«10.1» - **Müddüz işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi:** Müddüz işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində vergi tutan ƏDV və sadələşdirilmiş vergi ödəyicilərinin bu ödəmələri üzrə hesabət dövrü vergi ili, digər vergi ödəyicilərinin hesabət dövrü isə rübüdür.

Müddüz işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergilər barədə bəyannaməni ƏDV və sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri hesabət ilindən sonrakı ilin yanvar ayının 31-dən gec olmayaraq, digərləri isə hesabət rübü başa çatdıqdan sonra növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

«10.2» - **Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə ödəmə mənbəyində tutulan vergi:** Həyatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə bağlanmış sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə aparılan ödəmələrdən ödəmə mənbəyində tutulan verginin hesabət dövrü rübüdür.

Həyatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə bağlanmış sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə sığorta haqları ödəyən sığortaçıları fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisi hesablamalı və hesablanmış vergini növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməli və gəlirin ödənilməli rübün sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq bəyannaməni vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

«10.3» - **Ödəmə mənbəyində tutulan digər vergilər:** ƏDV və sadələşdirilmiş verginin ödəyicilərinin müddüz işlə əlaqədar aparılan ödəmələri istisna olmaqla, ödəmə mənbəyində tutulan digər vergilər üzrə hesabət dövrü rübüdür.

Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar qeyri-dövlət pensiyaları və ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunmalı digər ödəmələri verərək bu gəlirlərdən vergini tutmalı, tutulmuş məbləği gəlirin ödənilməsi rübün sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə köçürməli və həmin müddətdə də bəyannaməni vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

«11» - **Dövlət rüsumu:** Dövlət rüsumu üzrə hesabət dövrü rübüdür. Notariat hərəkətlərinə görə dövlət rüsumu notarius tərəfindən qəbul edilərək iki bank günü ərzində, Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdəki diplomatik nümayəndəliklərində aparılan konsulluq əməliyyatları üçün alınan dövlət rüsumu bir ay ərzində, digər dövlət rüsumları isə tutulduqdan sonra bir bank günü ərzində dövlət büdcəsinə köçürülür.

«Dövlət rüsumu haqqında» Qanunda nəzərdə tutulmuş dövlət rüsumunu tutan şəxslər hesabət rübündən sonrakı ayın 20-dək dövlət rüsumunun tutulması barədə bəyannaməni vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

Cinayət Məcəlləsinə əlavə və dəyişikliklər edilməsi nəzərdə tutulur

Süni qiymət qaldırılmasına və inhisarçılığa yol verənlərə qarşı, maliyyə sanksiyaları ilə yanaşı, 6 ilə qədər azadlıqdan məhrum etmə cəzası da tətbiq olunacaq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev bütün çıxışlarında süni qiymət artımına və inhisarçılıq hallarına qarşı ardıcıl mübarizə tədbirlərinin gücləndirilməsinin vacibliyini vurğulayır: «Biz xüsusilə istehlak bazarına nəzarətini gücləndirməliyik. Bu sahədə böyük işlər görülüb və davam etdirilməlidir. Qiymətlərin süni şəkildə şişirdilməsinə yol verməməliyik, azad rəqabəti təmin etməliyik, inhisarçılıq meyillərinin qarşısını almalıyıq.»

Ölkə başçısının verdiyi tapşırıqlara uyğun olaraq, istehlak bazarında süni qiymət artımına qarşı dövlət orqanları tərəfindən müvafiq tədbirlər görülmüş və bu istiqamətdə işlər davam etdirilir. Bununla bağlı İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin mü-

vafiq qurumları bazarda monitorinqlər aparır, qiymətləri süni artırıqlara qarşı qanunvericiliyin tələblərinə uyğun tədbirlər görürlər. Bununla belə, süni qiymət artımına qarşı mübarizə tədbirlərinin daha da gücləndirilməsinə ehtiyac hiss olunur. Milli Məclisdən verilən məlumata görə, artıq bu məsələ ilə bağlı ekspertlərin rəy və təkliflərinə baxılıb və yaxın vaxtlarda Cinayət Məcəlləsinin 199-cu maddəsinə dəyişikliklərin müzakirəyə çıxarılması nəzərdə tutulur. Hazırkı qanunvericilik layihəsinə əsasən, inhisarçılıq məqsədi güdürək yüksək və ya aşağı qiymət təyin etməklə, habelə bazarı bölüşdürməklə, bazarı daxil olma imkanını məhdudlaşdırmaqla, oradan iqtisadi fəaliyyətin digər subyektlərini kənarlaşdırmaqla, vahid qiymət təyin etməklə və ya

saxlamaqla inhisarçılıq hərəkətləri etməyə görə 1000 manatdan 5000 manata qədər cərimə və ya 2 ilə qədər azadlıqdan məhrum etmə cəzasını tətbiq edilməsi gözlənilir. Eyni əməllər qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs və ya mütəşəkkil dəstə tərəfindən törədildikdə 6 ilə qədər azadlıqdan məhrum etmə cəzası tətbiq ediləcəkdir.

Qeyd edək ki, Cinayət Məcəlləsinin bu məsələ ilə bağlı qüvvədə olan hazırkı müvafiq maddəsinə görə, 100 manatdan 500 manata qədər cərimə və ya 1 ilə qədər müddətə işləməsinə əsasən, inhisarçılıq məqsədi güdürək yüksək və ya aşağı qiymət təyin etməklə, habelə bazarı bölüşdürməklə, bazarı daxil olma imkanını məhdudlaşdırmaqla, oradan iqtisadi fəaliyyətin digər subyektlərini kənarlaşdırmaqla, vahid qiymət təyin etməklə və ya

Rəşad SADIQOV

İstehlakçı hüquqları...

çox vaxt məlumatlılıq ucubətindən pozulur

Dövlətin iqtisadi siyasətinin əsas hədəflərindən biri olan istehlakçı hüquqlarının qorunması istiqamətində ölkədə müəyyən tədbirlər həyata keçirilmiş, hüquqi-normativ sənədlər hazırlanmışdır. Buna baxmayaraq, hələ də istehlakçıların əksəriyyəti öz hüquqlarından xəbərsizdir. Bəzən alman malın qəbzini tələb etməyən alıcılar daha sonra maldə hansısa qüsur aşkarlandıqda və ya malı dəyişmək istədikdə problemlə üzləşirlər. Halbuki istehlakçı qanunvericilikdə hansı hüquqlarının olduğunu və bu hüquqlardan hansı hallarda reallaşdırmı biləndə vəziyyət istehlakçının xeyrinə həll olunur.

edən digər sənəd təqdim edilmiş olsun. Ona görə də istehlakçı mal alarkən diqqətli olmalı, yuxarıda qeyd olunan sənədləri satıcıdan tələb etməlidir. Amma elə mallar da var ki, onlar geri qaytarılmır və dəyişdirilmir. Bu malların siyahısı Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiqlənib və bura qızıl və qızıl məmulatları, qiymətli və yarımqiymətli metallardan, daşlardan hazırlanmış məmulatlar, parfümeriya və kosmetika malları, bağça yaşlı və yeni doğulan uşaqlar üçün alt palto, şəxsi gigiyena əşyaları, uşaq oyuncaqları və s. aiddir.

Satıcının vəzifələri

Satıcı istehlakçının maraqlarından malın qiyməti, istehlak kassələri (ərzaq malları barədə isə həm də tərkibi, yararlılıq müddəti, kaloriliyi, sağlamlıq üçün zərərli maddələrin normativ sənədlərin tələbləri ilə müqayisəli miqdar), əldə edilməsi şərtləri, təminat öhdəlikləri və iddiaları rəi sürülməsi, malın işlədilməsi, saxlanması və təhlükəsiz istifadəsi üsulları və qaydaları barədə istehlakçıya zəruri və düzgün məlumat verməlidir. Satıcı, həmçinin, istehlakçıya müəssisənin satdığı malların ticarət qaydaları və xidmət növləri barədə də dolğun və düzgün məlumat verməli, satdığı malların qiymətlərini yalnız manatla göstərməlidir.

Hüququ pozulan istehlakçı hara müraciət etməlidir?

İqtisadi İnkişaf Nazirliyi yanında yaradılmış Antiinhisar Siyasəti və İstehlakçıların Hüquqlarının Müdafiəsi Dövlət Xidməti istehlakçıların hüquqlarının etibarlı müdafiəsi, istehlak bazarının keyfiyyətsiz və təhlükəli mallardan qorunması ilə bağlı çox mühüm vəzifələri həyata keçirir. Xidmət tərəfindən istehlakçıların hüquqlarının etibarlı müdafiəsinin təmin olunması, istehlak bazarının keyfiyyətsiz və insan sağlamlığı üçün təhlükəli mallardan qorunması məqsədilə ötən il ərzində həyata keçirilmiş nəzarət tədbirləri zamanı məhsul məlumatı olmayan, saxlama müddəti ötmüş, etiketlenməsi, keyfiyyət və təhlükəsizlik göstəriciləri normativ sənədlərin tələblərinə uyğun olmayan 84,6 ton ərzaq malları, 1,6 ton qeyri-ərzaq malları və 0,1 ton tikinti materialları döviyyəyindən çıxarılarq məhv edilmişdir. Xidmət istehlakçıların maarifləndirilməsi istiqamətində də işləri davam etdirir. Ötən il Bakıda və regionlarda 13 konfrans, ali və orta ixtisas təhsil müəssisələrində 7 seminar keçirilmiş, sahibkarlara və istehlakçılara 21 adda 200 mindən artıq buklet və yaddaş kitabçası paylanmışdır. İstehlakçıların hüquqlarının pozulması ilə bağlı xidmətin 498-15-01 və 498-15-04 nömrəli əlaqə telefonları vasitəsilə şikayətlərini çatdırı bilərlər.

Satıcı istehlakçıdan lazımi keyfiyyəti olmayan malı geri götürməyə və istehlakçının tələblərini yerinə yetirməyə borcudur. İstehlakçının malı dəyişmək tələbi mal olduqda dərhal yerinə yetirilməli, zərurət olduqda onun keyfiyyəti müvafiq tələb verilən andan 14 gün müddətində yoxlanılmalı və ya tərəflər arasında razılaşdırılmış müddət ərzində dəyişdirilməlidir. İstehlakçının malı dəyişdirmək tələbi mal olmadıqda müvafiq ərizənin verildiyi andan iki ay müddətində ödənilməlidir.

İstehlakçının tələbinə hansı hallarda baxılır?

İstehlakçının - tələblərini ödəməyən malın lazımi keyfiyyətli mala dəyişdirmək hüququ var. İstehlakçı malın alınma günü sayılmamaq şərti ilə, 14 gün ərzində həmin malı lazımi keyfiyyətli mala dəyişdirə bilər. Lakin pərəkəndə satılan malın dəyişdirilməsi üçün satıcı tərəfindən daha uzun müddət elan edilə bilər.

İstehlakçının tələbinə o halda baxılır ki, qəbz, mal və ya kassa çeki, zəmanət müddəti olan mallar üzrə isə texniki pasport və ya onu əvəz

AYTƏN

beynəlxalq panoram

Avropanın beş ölkəsi vergilərlə bağlı məlumat mübadiləsini sadələşdirir

Vergidən yayınmaya qarşı mübarizə üzrə beynəlxalq əməkdaşlıq artıq özünün yeni mərhələsinə qədəm qoyur: Avropa ölkələri öz aralarında vergilərlə bağlı informasiya mübadiləsini sadələşdirən vahid sistemin yaradılması barədə son razılığa gəlmişlər

Böyük Britaniya, Almaniya, İtaliya, İspaniya və Fransanın maliyyə nazirləri vergi qoyma, Gömrük İttifaqı, audit və fındıldaqlığa qarşı mübarizə üzrə Avropa komissarı Alqidas Şemetaya ünvanlanmış birgö məktubda rəsmən bəyan etmişlər ki, təmsil etdikləri ölkələr fərdi və korporativ vergi ödəyiciləri barədə informasiya mübadiləsinin tammıqyaslı sisteminin yaradılması üçün yekun razılığa gəlmişlər. Onların fikrincə, bu addımın atılması vergi qanunpozmalarının və cinayətlərinin sayının azalmasına əhəmiyyətli təsir göstə-

rəcək. Birgö məktubda qeyd edilmişdir ki, nəzərdə tutulan sistem xarici hesablar barədə bildirişlərin verilməsi ilə bağlı Amerika qanunvericiliyinin baza prinsipləri əsasında yaradıla bilər. Nazirlərin imzaladığı məktubda o da bildirilmişdir ki, yeni sistemin işi «vergi qanun-qaydalarını pozanlara aşkara çıxartmaqla məhdudlaşmayacaq, həm də ön yaxın zamanlarda meydana gələcəyi gözlənilən analoji razılışmalar üçün nümunə rolunu oynayacaq».

Məktubu hazırlayanlar başqa ölkələri də məlumat mübadiləsinə cəlb

etməklə iştirakçıların əhatə dairəsinin genişləndirmək niyyətindədir, bununla bərabər, onlar əvvəlcədən qeyd edirlər ki, dövlət yalnız vergi məəcəlləsində və qanunvericiliyində xarici tərəfdaşlarla bu cür informasiya mübadiləsini nəzərdə tutulan ölkələrə göndərilə bilər.

Bu layihə ilə bağlı görüləcək işlərin təfərrüatları hələlik açıqlanmasa da, gözlənilir ki, adları çəkilən beş Avropa ölkəsi yaxın günlərdə birgö layihənin texniki aspektlərinin formalaşdırılması üzrə fəaliyyətə başlayacaq.

Obama milyonçulara 30% vergi ödəməyi təklif etdi

ABŞ Prezidenti Barak Obamanın ölkədəki maliyyə çatışmazlığının qarşısını almaq üçün büdcə ilə bağlı təkliflərini açıqladığı bildirilmişdir. Obamanın təklifinə görə, gəlirləri 1 milyon dollardan çox olan ölkə vətəndaşları xeyriyyə və vergi ödəmələrindən sonra əldə etdikləri gəlirin 30%-ni büdcəyə ödəməli olacaqlar.

Onun sözlərinə görə, bununla 2016-cı ildə Amerikada büdcə kəsirinin ÜDM-in 2,8%-ə endirilməsi nail olmaq mümkündür. Hazırda analitiklər büdcə kəsirinin 2012-ci il üçün ÜDM-in 5,3%-ə bərabər olduğunu qeyd edirlər. Prezidentin büdcə kəsirinin aradan qaldırılması ilə bağlı təklifi kongresmenlər tərəfindən yenidən gözdən keçiriləcək. Bununla belə, hazırda təklifin ilkin variantda qəbul olunması ehtimalı azdır. Obamanın mövqeyi ilə heç bir

partiya razı deyil, bundan başqa, təklif Respublikaçılar Partiyasının sədrinin ciddi etirazı ilə üzləşmişdir, o, vergidə hər hansı dəyişiklik edilməsinin qəti əleyhinədir.

Xatırladaq ki, bir neçə həftə əvvəl B.Obama büdcə xərclərini azaltmaq məqsədi ilə öz əməkhaqqının 5%-nin dövlət büdcəsinə birbaşa geri ödənilməsi barədə qərar qəbul etmişdi. Hazırda prezidentin illik maaşı 400 min dollar təşkil edir və qanunla müəyyən edilmiş bu məbləğ dəyişdirilə bilməz. Maliyyə baxımından qənaət siyasəti Amerikada 2013-cü il martın 1-dən start götürmüşdür. Bu tədbirin 30 sentyabrda başa çatacaq cari maliyyə ilinin sonunadək federal büdcə xərclərini 85 milyard dollar azaldacağı gözlənilir.

ABŞ-da aparılmış son rəy sorğusunun nəticələrinə görə, əhəlinin 50%-dən çoxu inanır ki, büdcənin ixtisarı avtomatik olaraq onların şəx-

si maraqlarına təsir edəcəkdir. Büdcə xərclərinin ixtisarı ilə bağlı müzakirələrin axırıncı mərhələsində hökumət təmsilçilərinin nümayəndələri arasında razılışma əldə olunmuşdur. Respublikaçılar vergi sisteminə toxunulmamasını təkid edirlər, demokratlar isə sosial sahə üzrə xərclərdə ixtisarların aparılmasının qarşısını almağa çalışırlar. Barak Obamanın ölkənin başçısı kimi büdcənin 85 milyard dollar ixtisarı üçün imzalayacağı sənəd çətinliklərlə qarşılaşır, bu ixtisarın 50 milyard dolların büdcənin güc nazirliklərinə aid hissəsindən olacağı gözlənilir. Konqreslə danışıqlardan sonra Obama bildirdi ki, büdcənin ixtisarı nəticəsində ABŞ-da təxminən 750 min insan iş yerini itirəcəkdir. Bununla belə, Prezident qeyd etmişdir ki, büdcə ixtisarının iqtisadi ziyanının mümkün qədər az olması üçün öləndən gələn hər şeyi edəcək.

Rusiya əmanətlərin vergiyə cəlb olunmasından imtina etdi

RF-nin maliyyə naziri Anton Siluanov bu barədə məlumat verərək bildirmişdir ki, keçən ilin noyabr ayında Maliyyə Nazirliyində öz sahiblərinə ildə bir milyon rubldan (25 min manatdan) artıq gəlir gətirən depozitlərin 13%-lik vergiyə cəlb olunması ilə bağlı məsələ qaldırılmışdır.

2013-cü ilin fevral ayında isə Mərkəzi Bank bu ideyanı tənqid edərək bildirmişdi

ki, belə bir addımın atılması kapitalın Rusiyadan xaricə axınına rəvac verə bilər.

Hazırda gəlirliliyi müsbət beş faiz bəndi yenidən maliyyələşmə dərəcəsinə yüksək olan əmanətlər istisna olunmaqla, Rusiya banklarında saxlanılan əmanətlər vergiyə cəlb olunmur. Yenidən maliyyələşmə dərəcəsi 8,25 faiz bəndi səviyyəsində qərar tutduğuna görə, ölkədə yalnız illik gəlirliliyi 13,25%-dən artıq olan əmanətlər vergiyə cəlb olunur.

Ukraynada vergi qanunvericiliyindəki yeniliklər elektron poçtla göndəriləcək

Gəlirlər və Yığımlar Nazirliyi vergi ödəyicilərinə yeni elektron xidmət təklif edir. Nazirlikdən bildirilib ki, vergi ödəyiciləri vergi qanunvericiliyindəki yeniliklər barədə məlumatları elektron poçtla almaq imkanı əldə edəcəklər. Bunun üçün idd@sts.gov.ua elektron ünvanına məktub göndərmək lazımdır.

Nazirlikdə əmindirlər ki, bu xidmət qanunvericilikdəki yenilikləri mütəmadi izləməyə və ya vergi orqanları tərəfindən keçirilən məlumat xarakterli xüsusi təd-

birlərdə iştirak imkanları olmayan vətəndaşlar üçün çox faydalı olacaq. Bundan başqa, əgər vergi ödəyicisinin konkret hallar barədə məsləhət almağa zərurət yaranarsa, o zaman yaranan sualı sözügedən elektron ünvanına göndərmək lazım gələcək.

Gəlirlər və yığımlar naziri Aleksandr Klimenko bildirib ki, 2013-cü il ölkədə elektron xidmətlərin daha geniş tətbiq edilməsi ili olacaq və vergi ödəyicilərinin vaxtına qənaət edilməsi və vergilərin ödənilməsi sahəsində korupsiyanın kökünü kəsməyə xidmət edəcəkdir.

"VERGİLƏR" MÖVZUSUNDA VII ÜMUMRESPUBLİKA OLİMPIADASI

APREL AYININ 26-da

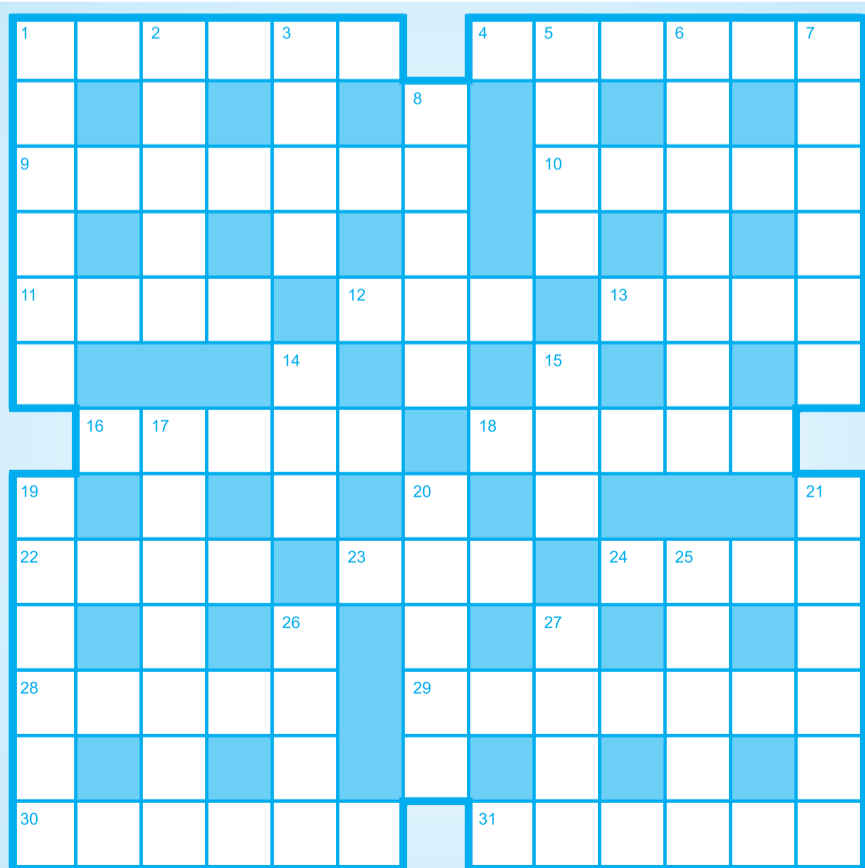
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ
İLƏ BİRLİKDƏ ALİ MƏKTƏB TƏLƏBƏLƏRİ VƏ
MAGİSTRANTLAR ARASINDA
AZƏRBAYCAN XALQININ ÜMUMMİLLİ LİDERİ

HEYDƏR ƏLİYEVİN
90 İLLİK YUBİLEYİNƏ HƏSR OLUNMUŞ
OLİMPIADA KEÇİRİR

Olimpiada test üsulu ilə təşkil olunacaq, qaliblər diplomlar və qiymətli hədiyyələrlə mükafatlandırılacaqlar. İştirak etmək istəyən tələbə və magistrantlar ali məktəblərin rektoratlarına müraciət edə bilərlər.

Sənədlər aprelin 18-dək qəbul edilir

Əlaqə telefonu: (+994 12) 403-87-92

Yuxarıdan aşağı:

1.İrannın ikinci iri şəhəri; 2.C.Cabbarlının dram əsəri; 3.Qədim Misir əfsanəsinə görə külək və bərəket tanrısı; 5.Qərbi Afrika mənşəli animist dinlərdən biri; 6.Zərb musiqi alətinin talışca adı; 7.Çağdaş təkamül təliminin təməlini qoymuş ingilis təbiətşünası (1809-1882); 8.Gürcüstanın metal pul vahidi; 14.Moskva vilayətində çay; 15.Aylardan biri; 17.Respublikamızda rayon; 19.ABŞ-da ştat; 20.Avtomobilin kuzov növü. Müasir qızdırıcı cihaz adının sinonimi; 21.Superfosfat və fosfor turşusunun istehsalında xammal kimi istifadə olu-

nan fosfatlar sinfinə aid mineral, İsveçdə, Mərkəzi və Şərqi Afrikada geniş yayılmışdır; 25.İngilis fiziki, riyaziyyatçı, astronom, fəlsəfəçi və kimyaçısının adı (1643-1727). Cazibə qanununun müəllifi; 26.Kompüter termini. Əsas informasiya vahidi olub 8 bitə bərabərdir; 27.Qaradağ rayonunda qəsəbə.

Soldan sağa:

1.Bosniya və Herseqovində şəhər; 4.Qədim yunan riyaziyyatçısı, məşhur «Əsaslar» kitabının müəllifi; 9.ABŞ-ın avtomobil markası; 10.Qars elinin elçələrindən

biri; 11.Məşhur dastanlardan birinin qəhrəmanı; 12.Zaman vahidi; 13.Hindistanın pul vahidi; 16.Türkiyənin rok, pop və müasir sənət musiqisi ifaçısının, populyar televiziya aparıcısının adı (1943-1999); 18.Azərbaycanın şimal-şərqi qərbində on iri çay; 22.Respublikamızda rayon; 23.İspaniyada, İtaliyada və Portuqaliyada zadəgan titulu; 24.Proqramlaşdırma dili; 28.Yaponiyada Tokiodan sonra ikinci şəhər; 29.«Titanik» gəmisinin inşa edildiyi şəhər (Şimali İrlandiya); 30.Güney Azərbaycanda e.ə. III minilliyin I yarısında meydana gəlmiş ilk dövlət qurumu; 31.Davranış üçün müəyyən olunmuş qayda və normalar.

Tərtib etdi: Rafael

Qəzetimizin ötən nömrəsində getmiş krossvordun cavabları:

Yuxarıdan aşağı:

1.Nəqədə; 2.Farad; 3.Çaça; 5.Əmir; 6.Betonit; 7.Tərxun; 8.Aysel (Teymurzadə); 14.Art; 15.Gün; 17.Feokrit; 19.Volter; 20.Kuçma (Leonid); 21.Telavi; 25.Poylu; 26.İnqa; 27.İdku.

Soldan sağa:

1.«Neftçi»; 4.Bərbət; 9.Qaraçay; 10.İftar; 11.Dido; 12.Vek; 13.Anju; 16.Ofort; 18.Müfti; 22.Ozon; 23.Pud; 24.Şpre; 28.«Turan»; 29.Madəyra; 30.Ritual; 31.Lulubi.

idman

Ağır atletimiz İntiqam Zairov Avropa çempionudur!

**Azərbaycan millisi bu mötəbər yarışda
beş medal qazanmışdır**

Albaniyanın paytaxtı Tiranada kişi və qadınlar arasında keçirilən ağırliqqaldırma üzrə Avropa çempionatı başa çatmışdır. Azərbaycan yığmasının üzvlərindən son olaraq körpüçük üzərinə Olimpiya çempionumuz İntiqam Zairov (94 kq) çıxmışdır. Birdən qaldırma hərəkətində hər 3 yanaşmanı uğurla yerinə yetirən idmançımız elə startdaca bütün rəqiblərini qabaqlamışdır. Əvvəlcə 173, ardınca 177, son yanaşmasında isə 180 kiloqramı ram edən atletimiz vahid liderliyi ələ keçirmişdir.

Təkanla qaldırma hərəkəti də idmançımız üçün uğurlu keçmişdir. O, əvvəlcə 210 kiloqramın öhdəsindən gələrək, əsas rəqibini 9 kiloqram qabaqlamışdır. İkinci yanaşmada 215, daha sonra isə 216 kiloqramı

qaldırın İ.Zairov təkanla qaldırmada da qızıl medal qazanmışdır. Beləliklə, İ.Zairov toplamda 396 kiloqram (180 kq + 216 kq) nəticə göstərərək Avropa çempionu olmuşdur.

Qeyd edək ki, millimiz Avropa çempionatını 2 qızıl, 2 gümüş və 1 bürünc medalla bitirmişdir. Komandamıza ilk qızılı 62 kq çəkiddə çıxış edən Valentin Xristov qazandırmışdı. Gümüş medallara isə Sərdar Həsənov (69 kq) və qadın idmançımız Silviya Angelova (48 kq) sahib olmuşlar. Zülfüqar Süleymanov (62 kq) isə çempionatın bürünc medalını qazanmışdır. Bununla da ümumi hesabında 5 medal olan Azərbaycan millisi çempionatı 2-ci yerdə başa vurmuşdur. Birinci yere isə Rusiya komandası çıxmışdır.

**TOUR
AZERBAIJAN
1.05-5.05
2013**

**"Tour d'Azerbaïdjan"
beynəlxalq velosiped turu**

24 ölkədən 25 komanda, 350-dən çox iştirakçı

1 may	I marhala (157,3 km)	"Heydar Əliyev Markazi – Heydar Əliyev prospekti – metronun "Koroğlu" stansiyası" marşrutu üzrə 11 dövrə
2 may	II marhala (183 km)	Bakı – Qobustan – Şamaxı – İsmayıllı
3 may	III marhala (165,3 km)	Qabala – Oğuz – Şaki – Oğuz – Qabala Qabala – Şamaxı – Pirqulu
4 may	IV marhala (115,3 km)	"Azadlıq meydanı – Neftçilər prospekti – Azneft meydanı – Parlament prospekti – Hüseyn Cavid prospekti – İnşaatçılar prospekti – Bakovon küçəsi – Səməd Vurğun küçəsi – Füzuli küçəsi – Bülbül prospekti – Zərifə Əliyeva küçəsi – Puşkin küçəsi – Azadlıq meydanı" marşrutu üzrə 12 dövrə
5 may	V marhala (144 km)	

www.tourdeazerbaïdjan.com

mozaika

Yaz yorğunluğundan qurtulmağın yolu

İndi ilin elə fəslindəyik ki, yaz yorğunluğu insanların ən çox şikayət etdikləri sağlamlıq problemlərindən birinə çevrilib. Bunun aradan qaldırılması üçün müxtəlif yollar, üsullar, qidalanma rejimləri tələb olunur. Sizə təqdim etdiyimiz qeydlərdə orqanizmin vacib mineralı tələb olunan səviyyədə olmasını sağlamlıq üçün əlverişli şərtlərdən biri hesab edirlər. Bu 5 maddə ilə həlsizliyə qalib gəlmək, xəstəliklərə qarşı müqaviməti artırmaq və orqanizmin enerjisini bərpa etmək mümkündür.

DƏMİR.

Günlük 18 mq demirə ehtiyacımız var. O, metabolizmi tənzimləyir. Böyümə və inkişafda, yaraların sağalmasında, immunitetin güclənməsində, göz sağlamlığında önəmlidir. Dəniz məhsulları, ət, quru paxlalar və göbəkə sinkin əsas mənbəyidir.

SİNK. Günlük 10 mq sinkə ehtiyacımız var. O, metabolizmi tənzimləyir. Böyümə və inkişafda, yaraların sağalmasında, immunitetin güclənməsində, göz sağlamlığında önəmlidir. Dəniz məhsulları, ət, quru paxlalar və göbəkə sinkin əsas mənbəyidir.

Marsda itmiş aparat tapılmışdır

ABŞ Milli Aviasiya və Kosmik Tədqiqatlar Agentliyinin (NASA) avtomatik planetlararası stansiyasının Marsda çökədiyi şəkillər maraqlı tapıntıya səbəb olmuşdur. Fotolarda vaxtilə SSRİ-nin Marsa yolladığı və 1971-ci ilin dekabrında «qırmızı planet»in səthinə enmiş «Mars-3» aparatının qalıqları əks olunmuşdur.

Aparatın qalıqlarını rusiyalı həvəskarlar tapmış, sonra onların hipotezi ilə NASA mütəxəssisləri razılaşmışlar.

MAQNEZİUM. Günlük tələbat 320 mq-dir. Bədənin enerjisi, əzələ və sinir sistemi üçün vacibdir. Əgər maqnezium çatışmazlığı olarsa, bu, böyümənin ləngiməsinə, narahatlığa, əsəbilik və əzələlərin fəaliyyətində fəsadlarla özünü büruzə verə bilər. Günəbaxan tumu, balqabaq toxumu, badam, brokoli, kartof, lobyə, ət, süd, balıq, paxla, şokolad maqnezium qaynağı hesab edilir.

KALİUM. Günlük tələbat 3,5 qramdır. Normal ürək döyüntüsü, qan təzyiqinin tənzimlənməsi, əzələlərin hərəkəti üçün kalium önəmlidir. Bu maddənin qəbulu - tərləyən zaman maye və mineral müvazinetini saxlayır. Ki-fayət qədər meyvə-tərəvəz qəbul etməyəndə, onun çatışmazlığı hiss edilməyə başlayır. Portağal şirəsi, kartof, qovun, banan, alça, quru meyvələr, süd kalium mənbəyi hesab edilir.

E VİTAMİNİ. Günlük tələbat 15 mq-dir. E vitamini ürək xəstəliklərindən qoruyur və yaxşı antioksidandır. İmmuniteti gücləndirir. Yağların tərkibində olur. Bunun üçün də gündəlik qida rasionunda mütləq yağ olmalıdır. Bitki yağları, günəbaxan tumu, yer fıstığı, yaşıl tərəvəzlər E vitamini ilə boldur.

sağlam həyat tərzi

Ağqoyunlu dövləti

özümüzü tanıyaq

Şirvanşahlar, Qaraqoyunlu və Ağqoyunlu XV əsrin ən güclü dövlətləri sayılır. Qaraqoyunlu və Ağqoyunlu dövlətlərinin ərazisi Cənubi Azərbaycana və Qarabağı, şimalda Kür çayına qədər Gəncə və Şəmkiri əhatə edirdi. Hər üç dövlətin quruluşu əsaslı fərqlənirdi. Fərq orasındadır ki, Qaraqoyunlu və Ağqoyunlu dövlət aparatında Azərbaycan tayfalarının hərbi-feodal əyanları - baharlı və bayanduri tayfaları rəhbər rol oynayırdılar. Hər iki sülalənin dövlət başçıları «padşah», Ağqoyunlu padşahları isə «sultan» titulu daşıyırdılar. Şirvanda isə dövlət hakimiyyəti əhalinin feodal əyanlarına mənsub idi. Şirvan dövlətinin başçıları özələrini «şah» adlandırırdılar.

1284-1291-ci illər arasında Xorasanın Anadoluya köçmüş oğuz türklərinin tayfa birliyi olan ağqoyunlular Azərbaycan, Bayburt, Harput, Diyarbakır, Bitlis bölgələrində məskunlaşaraq öz dövlətlərini qurmuşdular. 1468-ci ildə Ağqoyunlu dövlətinin əsasını qoymuş Həsən bəy Bayandur (Uzun Həsən) Osmanlı və Teymuri hökmdarları kimi sultan titulu qəbul etdi. Paytaxtı Təbriz şəhəri olan Ağqoyunlu dövləti Avropa ilə geniş əlaqə yaratmışdı. Burada məqsəd beynəlxalq ticarət əlaqələrini, ilk növbədə ipək ticarətini sahmana salmaq və ordunu müasir silahlarla təchiz etmək idi. Ağqoyunluların xarici si-

yasətində əsas istiqaməti Osmanlı imperiyası ilə münasibətlər təşkil edirdi. Fateh Sultan Mehmet ipəyin daşındığı Avropa-Şərq ticarətində vasitəçiliyin Osmanlı dövlətinə keçməsinə çalışırdı. Ağqoyunlu dövləti II Mehmet tərəfindən Kiçik Asiyanın şərq hissəsinin tutulmasına ciddi təhlükə kimi yanaşırdı. Münasibətlərin kəskinləşməsində Trabzon məsələsi də az rol oynamadı. 1461-ci ildə

Trabzona hücum edən osmanlılarla ağqoyunlular arasında Qaylıhisar adlanan yerdə ilk döyüş oldu və osmanlıların Trabzona hücum etməsi üçün Uzun Həsən anası Sara xatunu II Mehmetlə danışıqlara göndərdi. Sultan öz düfəşərgəsində Sara xatunu hörmətlə qarşıladı. Onlar danışıqlar zamanı bir-birinə «ana»-«oğul» deyər müraciət edirdilər. Lakin II Mehmet Trabzona hücum etmək fikrindən əl çəkmədi və 30 günlük mühasirədən sonra 1461-ci il avqustun 15-də Trabzonu tutdu. 1461-ci ildə bağlanmış Yasışçəmən sülhü ağqoyunluların sarayında təzələndi. Trabzonun osmanlılar tərəfindən fəthi ilə ağqoyunlular öz müttəfiqini və Qara dənizə yeganə çıxış yolunu itirdilər. Qara dəniz sahillərindəki Genuya tacirləri ilə əlaqə kəsildi. Uzun Həsən bunun intiqamı-

nı almaq üçün Avropa ölkələri ilə diplomatik əlaqələr yaratmağa başladı. Avropanın xristian dövlətləri Osmanlıni zəiflətmək üçün Uzun Həsəndən istifadə edirdilər. Uzun Həsən Qaraman böylüyü, Kıpr, Rodos kimi xırda dövlətlərlə və Venesiya ilə ittifaqa girmiş, 1472-ci ildə Venesiya və Ağqoyunlu dövləti arasında Osmanlı dövlətinə qarşı hərbi ittifaq bağlanmışdı. Venesiya ilə Ağqoyunlu arasında müqaviləyə etibar edərək, 1472-ci ilin yazında ağqoyunlular Osmanlı dövlətinə hücum etdilər və döyüşdə qalib gələrək Aralıq dənizi sahillərinə çıxdılar. Lakin Venesiya vədini yerinə yetirmədi...

1474-cü ildə Uzun Həsənin oğlu Uğurlu Məhəmmədin Şirazda qaldırıldığı qiyam yatırıldı. Uğurlu Məhəmməd İstanbulla qaçdı və II Mehmet

qızını ona ərə verdi, onu Azərbaycan-Osmanlı sərhədində yerləşən Sivasa hakim təyin etdi... Uzun Həsən oğlunu ələ keçirib edam etdirdi. II Mehmet qızını və nəvəsi Əhməd İstanbula apardı. Uzun Həsən 1474-1477-ci illərdə Gürcüstana yürüş edərək qalib gəldi. Bağlanan sülhə görə, Tiflis də daxil olmaqla Şərqi Gürcüstan Ağqoyunlu dövlətinin hakimiyyəti altına düşdü. 1478-ci ildə Uzun Həsənin ölümündən sonra oğlu Yaqub taxta çıxdı. Atasının siyasətini davam etdirən sultan Yaqub Şirvanşahlarla daha da yaxınlaşıb qohum oldu. Ancaq onun Ərdəbil hakimləri ilə münasibətləri pisləşdi. Beləliklə, daxili ziddiyyətlər dövləti süqut etməyə yaxınlaşdırdı və Azərbaycan xalqının tarixində xüsusi yeri olan Ağqoyunlu dövləti 1503-cü ildə dağıldı.

Müdrüklər deyib ki...

«Dünənki nailiyyət dünənki günə məxsusdur».

Tomas Dyuar 1864-1930

